БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 186 (9941) | 1962 оной августын 8, среда | Сэн 2 мүнгэн

Мал ажалай асуудалнуудаар болоһон зүблөөн

Августын 6-да КПСС-эй Центральна Комитедтэ Россин Федерациин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн боложо. Зүблөөн дээрэ «Түрүүшын хахад жэлдэ мал ажал хүгжөөлгын дүнгүүд, мяха, һү, үндэгэ, мал ажалай бусад продуктнуудай абалгые саашадань ехэ болгохо зорилгонууд тухай» гэһэн элидхэл Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо—РСФСР-эй үйлэдбэриин болон хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлэй министр **Н. И. Смирнов** хэбэ.

Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ партиин обкомуудай секретарьнууд, хүдөө ажахыгаар областной болон хизаарай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор хабаадалсаа. Һүүлдэнь КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Г. И. Воронов** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

УРГАСЫН ЭДЕЭШЭЖЭ ЗАХАЛАМСААР НЭГЭШЬЕ ҮДЭР ГЭЭНГҮЙ ХУРЯАЖА ЭХИЛЭЭ

Сэлэнгын, Баргажанай зарим ажахынууд таряагаа амяарлан хадажа захалаа

★ ★ ★

...н элдин тала. Яруунын «Дружба» колхозой ...н тоосоондо ороһон гүүртынхидэй тариһан ...таряан үндэр хана шэнгеэр урганхай. Хүсэд ...гүй эшэнүүдынь һалхинда нишэ тиишээ ..., далайн долгин шэнгеэр эбхэрнэ. Холо... агрегат харагдаад, моторой дүнгинэхэ .... Агрегадтай зэргэлээд ябаһан машнны ...руу үдхэн таряан таһалгаряагүй урдана. ...рист Дымбрыл Ринчиновай «ДТ-54» трак... жолоодохонь урматай. Силосэй комбайные ... ехэтэй механизатор Чимитдоржо Цыдыпов .... Эдэ хоёрой эрхим һайнаар сабшаһан таряагаар кузовуудаа дүүргээд, 4 автомашина забда залигүй гүүртэ тээшэ гүйлгэлдэнэд.

Эдэнэр нигэжэ богонихон болзор соо 1500 тонно шэмэтэ тэжээл Боро-Хоройн һүнэй гүүртынхидтэ хоёр ханын хоорондо даража үгөө. Мүн энэ агрегат 500 тонно силос хонишодто бэлдэжэ үгэһэн юм. Эндэ һая тус агрегат колхозойнгоо дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, шанда хүртэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус агрегат ажал дээрээ.
Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

★ ★

Халуун хаһа ороо

БАРГАЖАН. августын 7. (Телефоноор абтаба). Манай Хурумхаанай совхозойхид эртэ таригдаһан шэниисынгээ ургасын эдеэшэжэ эхилэмсээр энэ һарын 5-һаа хойшо тэрэнээ түүбэрилэн, хадажа захалаа.

Эндэхи нэгэдэхи, хоёрдохи отделенинүүдтэ түрүүшын үдэрһөө дүрбэн лафетнэ жатка, баһал тэды «С-6» түхэлэй комбайн халюуран шарлажа байһан шэниисын ургасын нэгэ захаһаа хадажа эхилээд, тала дайдаяа трактор «агтын аялгаар» зэдэлүүлбэ.

Байгша ондо совхозойхид хамта 9 мянга шахуу гектарта ороохото ургамалнуудые таринхай. Тэрэ тоодо гансахан шэниисэ 7500 гектар талмай эзэлнэ. Эдэ бүхы ороохо таряанайнгаа ургасые гээлтэгүйгөөр, богони болзорто хуряажа абахын түлөө түрүүшын үдэрһөө машина техникээ нэгэшье һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ болонобди.

Түрүүшын хоёр үдэрэй туршада 200 шахуу гектарта шэниисын ургаса ваал болгогдоод байба.

Ж. Гармаев,
совхозой директор.

10 комбайн хадажа эхилээ

Сэлэн-Дүүмэ тосхон. (Телефоноор абтаба).

Үсэгэлдэр Сэлэнгын совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд таряанайнгаа ургасые хаража үзөөд, хадажа эхилхээр болоо гэжэ механизаторнуудтаа даабари үгэбэ.

Совхозой хоёрдохи фермэдэ эгээн түрүүлэн, Ташагай гэжэ таряалан дээрэ ургаса амяарлан хадахаар тааруулагдаһан «СК-3» түхэлэй 3 комбайн хүдэлжэ эхилээ. Эндэ дүршэлтэй комбайнёрнууд нүхэд: Цырендоржиев, Жалсанов, Чагдуров гэгшэд баян дайдынгаа ургаса үнагаажа захалба. Мүн энэ үдэр Ухаа-Үбэр гэжэ газарта үшөө 7 комбайн хүдэлжэ эхилээ.

Ажалай эршэ

РЕПОРТАЖ

...РАН УУЛЫН ОРОЙҺОО дүр... ...эүг, найман хизаар тээшэ ...й нюдөөр анжаран шэртэбэл... ...үни заяанһаа домоглон суур... ...Оронго нютаг альган дээрэ ...ржын толордог. Аяншадай һо...оор эндэ үшөө юун бии гээ...хадэ, урасхал тунгалаг уһа ...дынь наранай элшэдэ та... ...байхан үзэгдэл мэтэ алта...гээрэн үзэгдэдэг...

...ын сэсэгээр бүрхөөгдэһэн энэ ... эрье хүбөөнь зүбшан, адууһа ... олон эндэхи «Улаан Оронго» ...ой нуга сабшалан 2 мянга ... гектарта нэмжыжэ, «Түргөөр ...ат!» гэһэндэл, арюухан һэб... ... хизаарһаа хизаар хүрэтэр ха... ... долгилжо байнал....

...амагһаа эртэшэ хайлгана, ...мүүрайшье үшөө жэргээдүй ...һаа эхилээд, үбдэг тулама, ... сохимо сабшалан соо хажуу...ханхинаан, хюрөөгэй жэнгирээн ...а ажалай эхи татан сууряа....

...дуулана гүт, трактор машинаа... түлэг дундаа хүнхинэн бай.... Баршагарай өөрһөө эхилээд, ... шугы хүрэтэр бүхыдөө дүр... томодхогдомол бригадын саб... юм,—гэжэ парткомой секре... Буда Лодоевич Кишигтуев ...о зуураа, алад саашань хур... заажа:

—Түү тэрэ, онсо хяаг үбэһөөр ...тэн байгааша Сэдэн Бадмын ... тээшэ ошоё. Харана бээзэт, ...ан байгааша үндэр үндэр һү...дынь,—гээд һаял асарагда...хаалнуудые тэрэ зандань онь...ргаар саб байса шүүрэн абаад, ...юда тоб байса табижа байһан ... бахна тээшэ анхаралыемнай ...таба.

... хүдэлжэ байгшадай хажуу...хадэ, ажалай халуун хаһа ...дундаа. Дандаа шииpаг залуу... —Максим Базаров, Николай ..., Чингис Гармаев, Цыбденов ..., сомоошод—Цыбиков Бан... Кишигтуев Цыбик-Доржо бо...ад эрьехэ забдагүй ажалла....

...Мүнөөдэр шанга тэмсэлэй ...ы, һүүлшын үдэр ха юм. ...хидээл адли «хоёрдохи ... табюулжархиха зон бэшэ ...—гэжэ ажаллахадаашье абь... ...шуран, хүхюу зугааша Цы...оржо Дагбаевич хэлээд:—Сам...ужаада орожо абабал, бидэшье ...хал байхабди. Харахал бай... ...э байгаад томо гааһаяа түр...тэн һоросогоон, хургаа ёдого... ... байгаа бэлэй.

— Бригада бүхэн бүлтэ ана мана ябана. Мүнөөдөө хэнэйньшье магтуулха, хэнэйньшье хоройлуулхань мэдэгдэнэгүй. Үдэшэлэн правлениин зүблөөн дээрэ мүрысөөнэй дүн гаргахадаа, тэндэл эсэслэн шиидхэхэбди... гээд парткомой секретарь бригадир Шойжо Будаевые эртэхэн суглаанда ошохыень һанамжалаад орхино.

...Хараһаар лэ байтар томо томо бухал, һүринүүд улам улам олошоржо, хура бороодо нэгэтэшье гутаагүй, 2500 центнер шэмэтэй һайхан үбһэ ногоон энэ бригадын оролдолгын лэ хүсөөр хуряагдаһан байба.

...Баруун Нуурай сабшалан арюухан амисхалаар угтана. 1, 2, 3-дахи томодхогдомол бригадада, мүн ажахын тоосоондо ороһон хонишодой гурбан бригада үбһэ тэжээл бэлэдхэһээр эндэ үнинэй. Зэрлэгээтэн хүхэрһэн сабшалан соогуур холбоо хэдэн косилкануудые шагтагалһан «ДТ-54» трактор хүнхинэнэ.—Үсэгэлдэр Олзон туяаһаа нүүжэ ерээбди. Тиигээд энэ зуугаад гектар нэлэнхы сабшалангай хушуун үзүүрынь мүнөө таһа онуулан сабшажа орохомнай,—гээд нэгэдэхи бригадын бригадирай орлогшо Гомбо Омогтуев хөөрэнэ...

...Үдын һүүлээр Оронго голой эхинһээ бүрхэжэ, аадарлан орохоор забдабашье, уданшьегүй наранай шанга элшэ гэрэл намжааран туяаршоо бэлэй. Хоёрдохи комплексно бригада бороо орхоһоо түрүүн һүүлшынгөө сомоое һурилжа дүүргүүтэй байба. Гэбэшье эдэнэй саашадаа хэхэ, бүтээхэ юумэнь үшөөл ехэ. Үлэһэн 450 гектарайнгаа 300 шахууень һүүлшын үдэртэ сабшаад һурилжа байнхай. Олоной дундаһаа шалгарагшад—сомоошон Сергей Будаев, Бадма-Гатан Лодойбалов, сенокосилкын машинистнар Дугар-Жаб Цыренов, Валерий Болотов, Николай Иванов болон бусадые тэмдэглэнгүй үнгэрэлтэй бэшэ.

МҮН ЭДЭНЭРТЭЙ хаяа хадхан ажалладаг гурбадахи томодхогдомол бригада тухай юу хэлэлтэйб? Эдэнэр түрүүшын декада соо нэгэдэхи шанда хүртөөшьегүй һаа, урмаа хухараагүй, улам шунал зоригтойгоор оролсожо, гол түлэб үгтэһэн даабаряа саг соонь дүүргэжэ шадаа. Түрүүшүүлэй зэргэдэ тракторист Н. Я. Собенников, Г. Быков, М. Н. Рябов, машинистнууд сооһоо Федор Мокров, Дмитрий Собенников, Федор Трифонов, тогоошон Никандор Рябов, морин косилкашад—Степан Быков, Мокров Тимофей болон бусад шалгарна.

АЖАХЫН ТООСООНДО ОРОҺОН хонишодой бригаданууд өөһэдөө үбһэ тэжээлээ бэлэдхэжэ байнхай. Тэдээн сооһоо мүнөөдөө 500 шахуу центнер шэмэтэ һайхан үбһэ һурилөөд байһан Нүрбэ-Доржо Доржиевай бригадынхид 200 га сабшалантай юм. Тэрээнһээ бүхыдөө 2000 центнер үбһэ абаха зорилготой. Коммунистнууд Гомбо-Жаб Зоригтуев, Даши Дугар Бимбаев гэгшэд жэшээ харуулна.

....Үдэшын наранай толон холуур таран сасаржа, сэлмэг үглөөдэрэй шэнжэ тэмдэг заяана. Энээхэн үедэ бидэнэр 60—70 наһатай Нима Мангалов, Базар Лубсанович гэгшэдтэй яриладаа һэмди. Үни хада амаралтада гараха ёһотой эдэ үбгэжөөл — уран дархашуул түрэл колхоздоо туйлай ехэ туһа хүргэдэг байха юм. Үбһэ хуряалгын эхилһээр өөһэдынгөө үүсхэлээр 150 тармуур, 40—50 аса, олон тоото хомууд, тоног болон бэшэшье ондоо зэмсэг хэрэгсэлнүүдые угаа түргөөр бүтээдэг габшагай бэрхэшүүл байбал. Юрэнхы дээрэнь хэлэхэдэ, дурсагдаһан колхоз мүнөө үедэ 9 мянган центнер тэжээл бэлдэһэн гэхэ гү, али хуряагдаха үбһэеэ хахадлаад лэ байна.

— Бидэнэй урда ямар дайшалхы зорилго табигданаб гэхэдэ, августын 15 болотор тэжээл бэлэдхэлээ сүм дүүргэхэ, тиигээд таряа хуряалгадаа жэгдэрэн орохо ёһотойбди,—гэжэ бүгэдын һаналые элирхэйлэн, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыренов уулзахын ушарта шухалашалан тэмдэглээ бэлэй.

Ч-Ц. Санжиев,
манай тусхай корр.

Сэлэнгэ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Гэр байра хубидаа, хамжажа бариха тухай

КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Гэр байра хубидаа, хамжажа бариха тухай» тогтоол баталан абаба. Городуудта, мүн городой түхэлтэй тосхонуудта тус бүридөө нэгэ квартиратай хубиин гэрнүүдые, мүн ажалшадай мүнгэ зөөри татажа, олон квартиратай болбосон түхэлтэй хамтын гэр байра барилгые ойрын жэлнүүдтэ эхилхэ гэжэ тус тогтоол дотор хараалагдана.

Городуудта, городой түхэлтэй тосхонуудта гэр байра барилгын кооперацинуудые үргэдхэхэ талаар шухала хэмжээ абахыень союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нууд болон Министрнүүдэй Соведүүдтэ, крайгүйсэдкомуудта, партиин обком болон горкомуудта, автономно республиканuудай министрнүүдэй Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта, совнархозуудта, СССР-эй министерство болон ведомствэнүүдтэ дурадхагдаа.

Байра барилгын кооперативуудые түрүүшын ээлжээндэ союзна болон автономно республикануудай ниислэл хотонуудта, хизаарай болон областной центрнүүдтэ, бусад городуудта эмхидхээ һаа дээрэ гэжэ тоологдоно. Юуб гэхэдэ, эдэ городуудта барилгын шухала организацинууд, барилгын түгэс баазанууд бии байна. Байра барилгын кооперативуудые байрын гэрнүүдэй управленинүүдэй гү, али ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай коммунальна ажахын управленинүүдэй (таһагуудай) дэргэдэ, предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаануудта байгуулжа болохо гэжэ тодорхойлогдонхой.

Байра бариха кооперативуудай бодхоохо гэрнүүдэй барилга гүрэнэй зөөреэр баригдажа байһан гэрнүүдэй типовой проектээр, мүн тиимэл болзорто бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ гэрнүүдэй барилгын сметын сэн гүрэнэй барилгын тогтоогдомол ноормын сэнгээр, ёһо гуримаар тодорхойлогдохо зэргэтэй. Байра барилгын кооперативуудай гэшүүд сметэ соо тодорхойлогдоһон сэнгэй ёһоор өөһэдынгөө мүнгэ барилгада оруулха болоно. Хүдэлмэрилжэ эхилһэн барилгын кооперативуудай тогтоолой гарахаһаа урда тээ барилгын материалай оптово болон розничнэ сэнгүүдэй һэлгэсэһээ үлүү гаража, бюджедэй доход болоһон мүнгэн гэдэргээ бусаагдахагүй. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, бусад предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинууд барилгын кооперативуудай гэрнүүдтэ имагтал эдэ кооперативуудай өөһэдынь зүбшөөлөөр орожо болохо. Эдэ кооперативууд баригдаха гэрэйнгээ сэнгэй 40 процентһээ бага бэшэ мүнгые банкда оруулжа, гүрэнһөө урьһаламжа абаһан хойноо байрын гэрнүүдые барижа эхилхэ эрхэтэй.

Байрын гэрэй барилгада сметынь сэнгэй 60 процент хүрэтэр 10—15 жэлэй болзортойгоор байра барилгын кооперативуудта мүнгэ зөөри урьһалхыень СССР-эй барилгын банкда дурадхагдаа. Энэ урьһаламжань тэрэ болзор соогоо жэл бүхэндэ адли хубаяар бусаагдаха байна.

Барилгын кооперативуудай барилгада зорюулан, гүрэнэй барилгын тогтоогдомол нормо болон сэнгээр барилгын материал, тухеэрэлгэнүүдые үгэхөөр жэлэй түсэбүүд соо хараалхые СССР-эй Госплан болон союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведтэ даалгагдаа.

СССР-эй Госплан, союзна болон автономно республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, совнархозууд, министерство болон ведомствэнүүд байра барилгын кооперативуудай гэр байра барилгые барилга-хабсаралгын подрядна хүдэлмэриин гүрэнэй түсэбтэ оруулха ёһотой.

Автономно республикануудай министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, совнархозууд, министерство болон ведомствэнүүд өөһэдынгөө мэдэлэй проектнэ организацинуудай хүдэлмэриин түсэбтэ байра барилгын кооперативуудай мүнгэ зөөреэр техническэ документаци бэлэдхэлгэ хараалха байна.

Байра барилгын кооперативуудай гэрнүүдэй баригдаха газар харгытай, уһаар хангалгын магистральтай, канализаци болон зайн галаар хангагдадаг районуудта үгтэхэ гэжэ тогтоогдонхой.

Барилгын кооперативуудай мүнгэ хэрэглэн, заһабарилга-барилгын организациин хүсөөр кооперативуудай байрын гэрнүүдтэ юрын, мүн капитальна заһабари хэхэ хүдэлмэри хангахыень республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта, совнархозуудта, министерство болон ведомствэнүүдтэ дурадхагдаа. Заһабарилгын хүдэлмэринүүд гүрэнэй байрынхидал адляар хэгдэхэ ёһотой.

Союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ хубидаа гэр баригшадта урьһаламжа үгэлгые болюулха гэжэ шиидхэгдэбэ.

Хубидаа гэр барилгаар республика доторoo тогтоогдомол ниитэ даалгабарине хубилгангүйгөөр, городууд болон городой түхэлтэй тосхонуудта хубидаа гэр барилгада урьһаламжа үгэхэ ба газар үгэлгыень болюулха тухай асуудалые өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ союзна республикануудай министрнүүдэй Соведүүдтэ олгогдобо. Хубидаа гэр барилгын хэрэгтэй город, поселок, хүдөөгэй тосхонуудта энэ барилгада үгтэдэг урьһаламжын ёһо гурим хуушаараа үлэхэ байна.

Барилгын хэрэгсэлнүүдэй нютагай үйлэдбэрине үргэдхэн, мүн рынок дээрэ худалдаха фонд хэрэглэн, хубидаа гэр барилгые барилгын шухала хэрэгсэлнүүдээр хангаха талаар хэмжээ ябуулгануудые зохёон баталха даалгабари союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ үгтөө.

Республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаанууд КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1957 оной июлиин 31-нэй тогтоолой ёһоор хубидаа гэр барилгада саг соонь газар үгэхэ ба өөһэдтөө гэр баригшадта барилгын материал худалдан абаха ба шэрэлгэдэнь туһалха уялгатай.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1951 оной февралиин 22-то гаргаһан № 1996 захиралтын ёһоор предприяти, организаци, эмхи зургаанууд өөһэдтөө гэр баригшадта барилгын материалнуудые худалдаха байна. Өөртөө гэр баригшад транспортна гаргашаяа тарифна сэнгээр түлэхэ ёһотой.

1962 оной августын 1 болотор хубидаа гэр баригшадай ажаһууха районуудые түсэблэхэ гурим тухай инструкци, тэрэшэлэн тэдэ районуудта барилга эрхилхэ проектнүүдые зохёохо даабари союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ үгтөө. Дурсагдаһан проектнүүдые зохёотгодо гаргаша хэхыень горгүйсэдкомуудта зүбшөөгдэбэ. Энэ гаргашань городууд болон горкомхозуудай главна архитекторнүүдэй ажахын тоосоото группануудай барилгада газар таһалжа үгэһэнэй ба бусад хүдэлмэринүүдһээ оруулһан мүнгэ зөөриһөө түлэгдэхэ байна.

Республикын колхоз, совхозуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин ябаса тухай

1962 оной августын 5-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг, управлени	Бухыдөө сабшагдаһаниинь	Бухыдөө һурилэгдэжэ абтаһаниинь	Силосэй бухыдөө дарагдаһаниинь
Баргажанай	28	30	19
Кабанскын	46	47	14
Ахын	22	10	—
Прибайкалиин	61	55	18
Хойто-Байгалай	4	0,4	—
Түнхэнэй	42	21	17
КАБАНСКЫН УПРАВЛЕНИ (бүхыдөө)	35	28	13
Бэшүүрэй	45	32	3
Зэдын	32	12	9
Захааминай	33	15	4
Хяагтын	40	27	2
ХЯАГТЫН УПРАВЛЕНИ (бүхыдөө)	37	21	4
Баунтын	24	15	—
Хориин	23	11	17
Яруунын	29	16	9
ХОРИИН УПРАВЛЕНИ (бүхыдөө)	25	13	12
Загарайн	41	34	3
Мухар-Шэбэрэй	58	50	5
Сэлэнгын	31	27	17
Тарбагатайн	60	65	4
УЛААН-ҮДЫН УПРАВЛЕНИ (бүхыдөө)	42	39	[illegible]

Залуушуул—түрүү зэргэдэ

Хэрээтэ нютагта мүнөө үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябажа байна. Илангаяа колхозой 4-дэхи отделени бусадта эрхим жэшээ харуулна. Ургасын гараса эндэ яһала һайн. Тодорхойлон хэлэбэл, гектар бүриин дунда зэргээр арбан центнерһээ доошо бэшэ хуряагдана.

Тэжээл бэлдэлгэ дээрэ колхозой комсомолшууд эди хабаяа харуулна. Үбһэ хуряалгын эхилхэһээ бүри урид энэ хэрэг хамтынгаа суглаан дээрэ зүбшэжэ, тус бүридөө өөһэдынгөө хубита оруулхын зорилгоор тусхай даабаринуудые абаһан бэлэй. Залуушуулнай хэлэһэндээ хэр хүрэжэ байнаб гээд хараад үзэе.

Захаһаа абан, хургаа даража тоолобол, эдэбхитэй бэрхэшүүл — Бадма Цыдыпов, Лида Бальжинимаева, Женя Доржиева, Алексан Биликов, Бимба Цыденов болон бусад үдэрэйнгөө даабари ходо доо зуун хуби дүүргэнэ. Гол түлэб эдэ эдиршүүдэй зориг хабаар лэ хорёод шахуу үндэр ута сомоонууд һурилэгдөө.

Гадна ниитын воскресиигүүд байд гээд лэ эндэ эмхидхэгдэдэг. Нигэжэ олоной аша туһаар газарай баян шэмэ саг соогоо хуряагдажа байна. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ комсомол залуушуул жагсаһаар.

Д. Банзаракцаев,
Бэшүүрэй Ждановай нэрэмжэтэ колхозой комсорг.

Мухаммед Захир Шах Советскэ Союз ерэбэ

ТАШКЕНТ, августын 6. (ТАСС). Мүнөөдэр Афганистанай хаан дээдэ зэргэтэ Мухаммед Захир Шах СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын уряалаар Советскэ Союзда юрын хэрэгээр ерэхэ зууралаа, Кабулһаа Симферополь орохо замдаа Үзбекистанай ниислэл хотодо тогтобо. Эндэ нэгэ бага амарһанайнгаа һүүлээр Мухаммед Захир Шах, тэрэниие үдэшэжэ ябагшад Ташкентһээ Симферополь мордобо.

***

СИМФЕРОПОЛЬ, августын 6. (ТАСС). Мүнөөдэр Афганистанай хаан дээдэ зэргэтэ Мухаммед Захир Шах СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой уряалаар СССР-тэ ерэбэ. Хаан хүбүүн Шах Махмуд, Сардар Абдул Вали, МИД-эй нилгэ политическэ департаментын начальник Нур Этемади, соёл культурын асуудалаар хаанай советник профессор Халилулла Халили, хаанай ордоной протокольно управлениин начальник Мухаммед Али болон бусад хаанине үдэшэлсэжэ ябана.

Тэдэнэй ерэһэн самолёдоор СССР-тэ байдаг Афганистанай элшэн сайд Абдул Хаким Шахалами гэгшэ ерэлсээ.

Аэродром дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. А. Ковпак, УССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Ф. Паламарчук, Крымэй облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Н. Дружинин болон бусад хүндэтэ айлшадые угтаа.

Афганистанай хаан, тэрэниие үдэшэ ерэлсэгшэд амархаяа Симферопольһоо Крымэй урда эрье мордоһон байна.

Түрэл орон доторнай

ТАТАРАЙ АССР ГҮРЭНДӨӨ 56 МИЛЛИОН ПҮҮД ТАРЯА ХУДАЛДАХАНЬ

Татарай АССР-эй хүдөө ажахын ажалшад 1962 ондо 56,1 миллион пүүд таряа гүрэндөө худалдаха гэжэ уялга абаба. Энэнь тогтоогдоһон түсэбһөө 3 миллион пүүдээр ехэ болоно.

Тус республикын колхозууд болон совхозууд намарай, хабарай тарилгада өөһэдтөө лаб хүрэхэ хүрэнгэ хаажа абаад, колхозниггуудай ажалта үдэртэ үгэхэ таряанай фонд байгуулха, ниитынгээ мал болон шубуудта тэжээлэй таряа бэлэдхэхэ юм. Мүнөө намарай тарилгада газараа бэлдэжэ байна. Намарайнгаа тарилгын талмай энэ жэл 1034 мянган гектараар үргэдхэжэ, илангаяа намарай шэниисын тарилга ехэдхэгдэхээр хараалагдаба. Полинуудые һолоомоһоо сэбэрлэхэ ажал үргэн фронтоор ябуулагдажа, намарай гүнзэгы паар хахалалга хэгдэнэ.

Мяха, һү, үндэгэ, ноохо үйлэдбэрилхэ болон бэлэдхэхын тула колхозууд, совхозуудаар зохихо арга хэмжээнүүд абтагдажа байхатай хамта, бүхы малай, шубуунай тоо толгойе саашадань улам олошоруулхын, шэмыень дээшэлүүлхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргагдаа.

ҺААЛИИН ХОЁР МЯНГАН АГРЕГАТ

МИНСК, (ТАСС). Белоруссиин колхоз, совхозуудай фермэнүүд дээрэ үнеэ һаалгын хоёр мянга гаран агрегадууд ажаллана. Эдэнэй хахадынь шахуу энэ жэлдэ тодхогдоо. Олонхи ажахыда һаалиин залнууд түхеэрэгдэнхэй. Малай бэлшээри, зуһалан дээгүүр нүүдэл түхеэрэлгэнүүд ажаллана.

Клецкэ районой «Красная Звезда» совхоздо һаалишад Валентина Курицук, Мария Рудко гэгшэд «ёлочка» маягай түхеэрэлгын талмай дээрэ 210 үнеэ һаажа, жэлэй эхилһэнһээ хойшонхи хугасаада 400 гаран тонно һү абаа. һү һаалгые оньһожоруулһанай ашаар центнер һүнэйнь өөрын үнэ 1,5 шахуу хямдараа.

Жэлэй эсэс хүрэтэр тус республикын бүхы ажахынуудай хахадһаа ехэнхинь үнеэ һааха түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаха байна.

ДҮРБЭДЭХИ МИЛЛИОН

АЛМА-АТА, (ТАСС). Казахстанда гурба миллион үлүүтэй ороохото болон бобово таряан хуряагданхай. Баруун-Казахстанай хизаарта үндэр баян ургаса хуряажа байһан тухай мэдээн үдэр бүри абтана. 1 миллион 500 мянган пүүд таряа гүрэндөө худалдаад, Уральска область дотороо түрүүлэн Каменский район таряа худалдаха түсэбөө дүүргэбэ. Тиигэжэ энэ районой ажалшад Эхэ орондоо үшөө нэгэ миллион пүүд таряа худалдаха гэһэн зорилго урдаа табяа.

Хойто-Казахстанай болон Карагандаагай областьнууд түрүүшынгээ арбаад мянган гектар ороохото таряа һүүлэй үдэрнүүдтэ сабшаба.

КУКУРУЗЫН ЗУНАЙ ТАРИЛГА

ТАШКЕНТ, (ТАСС). Андижанска областиин Наманганска районой XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой таряалан дээрэ хоёрдохи удаагаа таригдаһан кукурузын сэл ногоохон эшэнүүд жэрыжэ харагдана. Мүнөө тэндэ зурууд хоорондын культиваци хэгдэнэ. Мэнэ һаяхан эндэ үндэрөөрөө 4 метр хүрэтэр ургаһан эшэтэй кукуруза шугы шэнги ногоорон ханатажа байһан юм. Кукурузын зунай тарилга Узбекистанда мүнөө жэл бүри үргэдхэгдэжэ, 28,5 мянган гектар таригдаха байна. Түргэн ургадаг гибрид «БИР—42» гэдэг хүрэнгөөр колхоз, совхозуудынь хангагданхай.

Кукурузын зунай тарилга тус республикын ажахынуудай тэжээлэй бэлэдхэлые улам ехэдхэнэ. Нёдондо жэлэйхиһээ 600 мянган тонно силос ехые бэлэдхэхээр мүнөө жэл хараална.

КОЛХОЗУУД ҺУРГУУЛИ БАРИНА

ТБИЛИСИ, (ТАСС). Мүнөө намар түрүүшынхеэ һурагшадые абаха Грузиин олонхи һургуулинуудые колхозууд өөһэдынгөө зөөреэр бариба.

Шэнэ баригдаһан найман жэлэй һургуулинуудта Гурджаани, Велисцихэ, Калаури тосхонуудай колхозниггуудай үхибүүд һуралсахань. Визисубани, Шиншиани тосхонуудтахи дунда һургуулинуудай барилганууд ерэхэ жэлдэ дүүргэгдэхэ юм.

Колхозууд хоорондын интернат һургуулинуудые Телавска, Цхалтубска, Кобулетскэ районуудай колхозууд гоё һайхан газарнуудта барижа байнхай. Республика дотороо колхозуудай зөөреэр, тэдэнэй хүсөөр 18 мянган үхибүүдэй һуралсаха 47 һургуулинуудые барижа байна.

1965 ОНОЙ ХЭМЖЭЭГЭЭР

Хайдаркын (Киргизэй ССР), (ТАСС). Ртуть үйлэдбэрилгые түсэбтэ долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ хараалагдаһан хэмжээндэ Хайдарканай металлургическа заводой коллектив хүргэбэ. Энээнииэ урид ажаллажа байһан үйлэдбэриингөө талмай дээрэ заводойнгоо түхеэрэлгые шэнэ техникээр зэбсэглэһэнэй ашаар туйлаа.

МАГАДАНДА ХАЛУУН БОЛОБО

МАГАДАН. Хүйтэн амисхаалта Охотско далайн эрьедэ энэ удэрнүүдтэ манай ороной урдуурхи халуун районуудай курортнуудые һануулна. Мүнөө магаданайхид эндэ ерэжэ уһанда орожо, бэеэ наранда шаража байна. Халуунай хэмжээ һүүдэр газарта 25 градус болоно.

һүүлэй 28 жэлэй туршада иимэ халуун уларил эндэ болоогүй юм. 1934 ондо июль һара соо дунда зэргээр 14 градус дулаан болоо һэн. Харин мүнөө жэл энэнь 15 градус болобо.

(ТАСС).

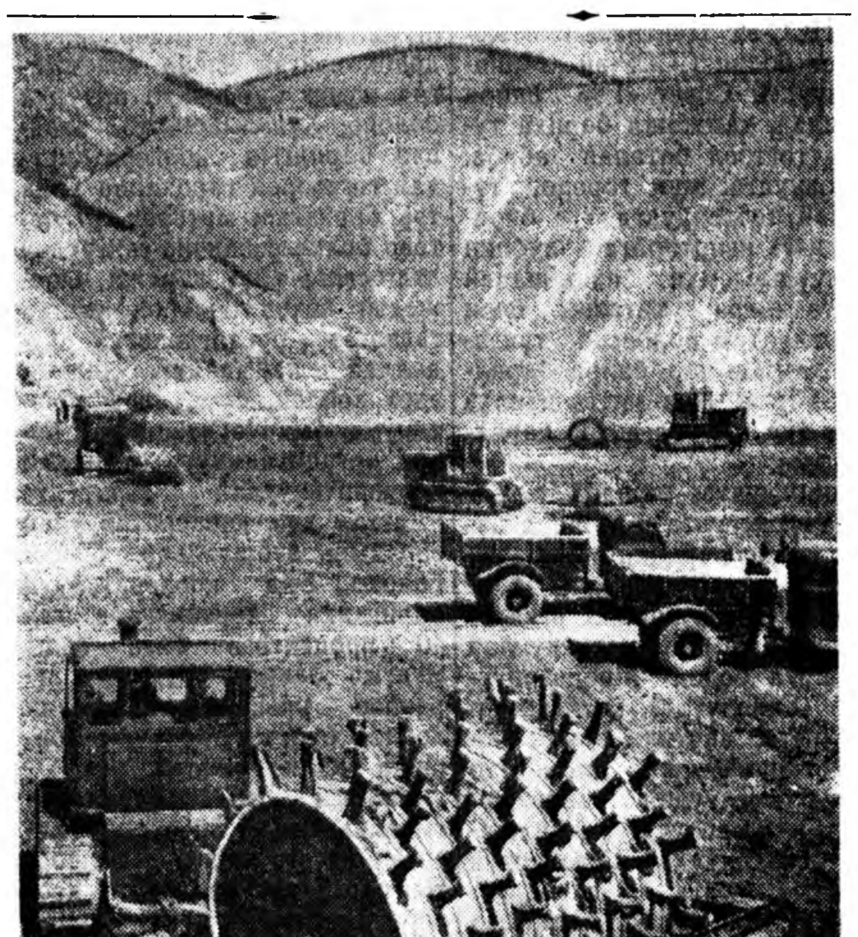

ТАДЖИГАЙ ССР. Хатта-Сайска уһа сөөрэмэй хаалта бодхохо котлаван малтагдажа дүүргэгдэбэ. Хадалиг газарта шорой обоолжо бодхогдохо хаалта 55 миллион кубометр уһатай далай тогтоохо, хэдэн мянган гектар үрэжэл ехэтэй газар уһалха арга олгохо байна.
Зураг дээрэ: Хатта-Сайска уһа сөөрэм тогтоохо хүдэлмэри хэгдэжэ байна.
ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ҮҮСХЭҺЭН ХЭРЭГЫНЬ ҮРЭЖЭЛТЭЙ

Гүрэнэй дүүргэдэг үүргэдэ хүн бүхэниие байн байтараа бүрин хабаадуулдаг болохо тухайда партиин XXII съезд онсо анхарал хандуулһан байна.

Энэ заабариие хүтэлбэри болгон, манай аймаг дотор нютагай Соведүүд урдахи зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхын тулада ажалшадай эдэбхи зориг улам бадаруулжа, энэ хэрэгтэ эдэбхитэдые шадаал һаа олоор хабаадуулха, элсүүлхые эрмэлзэнэ. Гэхэ зуура ажалшадһаа ородог мүнгэн татабари, олзо орошые саг соонь оруулха гээшэ мүн лэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэг байһаниинь элитэ.

Олзо орошын һаадгүй һайнаар гүйсэдхэгдээд байбал, һургуули, больница, хүүгэдэй саад, ясли болон бусад ниитын зургаанууд мүнгэ зөөреэр саг соогоо хангагдаха байна бшуу. Энэ талаар Үльдэргын сомсовет бусадта һайн жэшээ харуулна. Тэдэнэр арад зонһоо абтадаг мүнгэн татабариие болзор соонь оруулжа дүүргэхэ асуудал сессиин үзэмжэдэ табиһан юм. Тиигээд сомсоведэй түрүүлэгшэ Жигмитова, депутадууд Бальжанов, Жамбалов, Цыдыпов гэгшэд «Бидэнэй жэшээе халан дэмжыт!» гэһэн уряагайгаар, сессиин даалгабаряар аймагай бүхы Соведүүдтэ хандаа бэлэй.

Зай, үүсхэл гаргаһан сомсоведнай хэрэг ажалаа хэр дүүргэжэ байна гээшэб? Жэшээлхэдэ, хүдөө ажахын налогоор орохо жэлэй түсэбөө июлиин 1-нэй байдалаар 91,4 процент дүүргээ. Харин аймаг дотор абажа үзэбэл, энэ хэрэг оройдоо 67,5 процент дүүргэгдээ.

Эндэ иимэ нэгэ ушарые тэмдэглэхэ шухала. Эдэбхитэдтэ түшэглэнгүй, олониитын хабаадалгагүйгөөр энэ хэрэгэй шиидхэгдэхэнь бэрхэтэй. Гэхэ зуура Үльдэргын сомоной Совет эмхидхэхы ажалаа эгээл энээнһээ эхилдэг байха юм.

Хүршынгөө жэшээе Комсомольско сельсовет (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыдыпов) эгээн түрүүлэн дэмжэһэн байгаа.

Тэдэнэр энэ хэрэгэй у... нарые арад зондо ... тайлбарилан ойлгуулха... тагай эдэбхитэдые ... һаа олоор хабаадуулха... оролдодог. Тиигэһэнэй ... хүдөө ажахын налог ... жэлэйнгээ түсэбые бү... 83,3 процент дүүргээ... Страхованиин мүнгэ ... гаар аймагтаа түрүү... ябана.

Бултадаа иимээр хү... хэрэгнай бүри бүтэсэтэ... ной туһада хэрэглэгдэ... зо орошомнайшье ни... аша үрэтэй байха бшуу.

Г. Же...
Яруунын айм... гүйсэдкомой мүнгэн ... таһагые ...

ҺОНИН ЛЭ, АБАЖА УНШЫТ

Политическэ болон шэнжэлхы эрдэм дэлгэрүүлдэг бүхэсоюзна бүлгэм олониитэ уншагшадта зорюулһан, зураглан гоёоһон «Эрдэм ба шажан» журнал гаргадаг болонхой. Байгаалиие шэнжэлэн ашаглаха талаар хүнэй хэжэ байгаа хүдэлмэри тухай, урда сагта, мүнөө үедэ шажан мүргэл тухай, шажанда эсэргүү хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай, хилын саана шажан мүргэл ямар байдаг бэ гэһэн асуудалда харюу, һүзэгтэнтэй хөөрэлдөө толилдог юм. Мүн рассказууд, фельетонууд болон бусад материалнуудые тунхагладаг.

Байгаалиие шэнжэлдэг эрдэм наукын талаар, мүн шажан мүргэл тухай, церковь тушаа һони һонин мэдээнүүдые, дэлхэйн хүн зоной һүзэглэхөө болижо байһан тухайда, мүн бэшэшье һалбаринууд тушаа угаа һонин мэдээсэлнүүдые энэ журналһаа уншажа болохо.

Апрель һарада гараһан нэгэ номер абаад үзэе. «Ёһо гурим ба байдал һуудал», «Һайн юумэндэ шажан һургадаг гү?» гэһэн асуудалда хэдэ хэдэн хүнэй бэшэһэн бэшэгүүд толилогдонхой. Станиславска областьһоо В. И. Крицан иигэжэ бэшэнэ:

«Шажан мүргэл гээшэ хүндэ муу юумэ шэрэдэггүй гээд 16 наһатай байхадаа һанадаг һэм. Харин һүзэгтэй хүнүүдтэй харилсахадаа, зарим һүзэгтэнэй хэрэг байдал харахадаа, һүзэг гээшэ элдэбын уршаг татажа шадаха юм байна гэжэ ойлгооб. Иигэжэ би үзэл бодолоо ондоо болгоо хүм». Энэ мэтээр бэшэшье хүнүүд энэ асуудалда харюу бэшэһэн байна. Үнэндөө, шажан мүргэл гээшэ хүн зониие һайн юумэндэ һургадаггүй, харин һүзэгтэниие мэхэлдэг ха юм.

«Шажан мүргэл хүнэй һанаа амаруулха гү?» гэһэн статья соогоо П. Федотов һүзэгтэнэй һанал бодолой шал буруу байһаниие тодоруулан элирүүлнэ. Шажанда шүтэхэ, бурханда һүзэглэхэ гээшэ хүнэй һанаа амаруулдаг юм гэжэ байгаад худалаар хэлсэдэг юм. Байдал һуудалаа һайжаруулха тухай ехээр оролдотогүй, харин хойто наһанай буян тухай оролдохо ёһотой гэхысэ шажан номнодог ха юм.

Хойто наһандаа тамада унахагүйн тула энэ наһандаа буян хэхэ, бурханай урда зальбарха хэрэгтэй гэжэ элдэбээр номнодог бшуу.

Энэ журнал иимэ һони һонин статьянуудые толилдог байна. Энээниие захижа уншабал, һонирхолтой байха, олон юумэ ойлгожошье абахаар юм.

Н. Миронов.

АМЖАЛТА—ОРОЛДОЛГЫН ХҮСЭН

Яруунын совхозой малшан Б. Д. Аюшеевагай хөөрөөнһөө

Орон дотороо коммунизм байгуулха гэһэн тон шухала зорилго КПСС-эй XXII съезд табяа. Энээниие бэелүүлэлсэхэ хэрэгтэ бидэ малшад ехэ үүргэ дүүргэхэ байнабди. Һү, мяха болон мал ажалай бусад продуктнуудые элбэгжүүлхэ гээшэ түрүүшымнай зорилго.

Манай Яруунын совхоз республика дотороо томохон ажахынуудай нэгэн юм. Би 1937 онһоо хойшо мал ажал дээрэ хүдэлжэ, залуу эбэртэ бодо мал харууһалжа байдагби. Малшан байха гээшэ харюусалгатай, хүндэтэйшье уялга ха юм. «Малда тэжээл лэ байгаа һаа, харууһалхадашье юун байхаб» гэжэ зарим хүнүүд бододог. Харин тиимэшье бэшэ. Мал ажал дээрэ хүдэлхэдөө ганса малые яажа адуулха, эдеэлүүлхэ тухай мэдэхэ бэшэ, энээнэй хажуугаар оролдосо үүсхэлээ гаргаха хэрэгтэй. Мүнөө үедэ зоотехническэ заабаринуудые нарииаар сахиха шухала. Тиигээгүй һаа, малые зүбөөр харууһалха, түргөөр томо болгожо, түлжүүлхын аргагүй ...

Олон жэлэй дүй дүр... болоһон хадаа өөрынгөө... тухай залуу малшадта... жэ үгэхэеэ һананаб. ... гүүртэдэ жэл бүри 2... толгой буруу, хаша... даалгагдажа үгтэдэг. Т... лые абаһан сагһаа ... 2—3 һара... хан таргал... гүрэндэ худ... бди. Үбһэ тэжээл, тал... ряанай зүйл дутамаггү... гаа һаа, энээнһээ үлүү... зорто малые шахажа б... тагүй. Бидэ жэлтэй, жэ... болоһон буруу хашар... даажа абаад, гурбан ... һээ үлүү шэгнүүртэй ... тушаанабди.

Зун намарай үедэ ... таргалуулагдаха мал ... элбэгтэй бэлшээридэ ... нигүй адуулагдадаг юм... шээримнай хэдэн учас... болгогдожо таһалаг... Хододоо һэлгэжэ байг... руу хашарагуудаа адуул... Зунай бэлшээриин үедэ... үглөөнэй 3 часта адуул... раад, 11 час болотор ... бэлшээридэ байлга... Тиигээд голдо оруул... гурбан часай туршада ... лэгдэнэ. Удаань үдэшы... рюун болоходо малаа ... шээридэнь дахин гарга... хад һүни болотор адуу... на.

Малаа иигэжэ хару... нёдондо июль, август ... нуудта шэгнүүрыень ... нэгэ—нэгэ килограмм х... нэмээһэн байгаабди. ... шье зундаа малнай һай... галуулагдажа байнхай.

Д. Данзанов, б...

КОММУНИЗМ ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Коммунизм ба соёл болбосорол

(Эхиниинь августын 7-ной номерто)

СОЁЛ БОЛБОСОРОЛОЙ АГУУЕХЭ РЕВОЛЮЦИИН ГАЙХАМШАГТА ДҮНГҮҮД

Мүлжэгшэ ангинуудые унагаажа, хүдэлмэришэн, таряашан ангинуудай засагаа гартаа абахада социализм байгуулха гэһэн түүхэтэ ехэ зорилго гаража ерэбэ. Социализм байгуулха зорилгонуудые тодорхойлходоо В. И. Ленин болбол социалис соёл болбосоролой революци бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ зааһан юм.

Соёл болбосоролой революциин гол зорилгонуудынь гэхэдэ, ажалша арадай ухаан мэдэрэлые үндэр дээрэ үргэхэ, шэнэ социалис удхатай соёл болбосорол байгуулха ябадал болоно. Хэрбээ урдань хаанта засагай байхада, баһа мүнөөшье буржуазна оронуудта соёл болбосоролой аша туһыень мүлжэгшэ үсөөхэн хүнүүдэй бүри мүһэн эдлэжэ байхадань, ажалша зон эрдэм һургуулигүй, харанхы мунхаг байдаг, соёл болбосоролой баялигуудта хүртэлсэдэггүй байгаа. Социализмын үедэ соёл болбосоролой бүхы туйлалта арадай аша туһада зорюулагдана.

Зүгөөр арадай үндэр дээдэ соёл болбосорол өөрөө ерэшэдэггүй, тэрэниие туйлахын тула алибаа харша ангинуудтай, марксизм-ленинизмын дайсадтай хүндэ хүшэр тэмсэл бэелүүлхэ шухала байһаниинь мэдээжэ. Тэрээнһээ гадна В. И. Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор, «соёл болбосоролтой байхын тула материальна зөөри хэрэгсэлнүүдэй үйлэдбэриие хүгжөөхэ, элитэ материальна база байгуулха шухала юм».

Соёл болбосоролой революци гэдэг ямар нэгэн ухаата гэгээн хүнэй һанаанһаа абажа табиһан зорилго бэшэ, харин засагаа гартаа абаад, социализм байгуулха зам дээрэ гараһан арад зоной хуулита жама ёһон мүн. Тиигээд шэнэ социалис соёл болбосорол гээшэ үндэһэгүйгөөр, хооһон газарта гансата ургажа гарашадаг бэшэ.

—«Пролетариин соёл болбосорол хадаа капиталис общестын, помещигүүдэй общестын, чиновнигуудай общестын дарлалта доро хүн түрэлтэнэй зохёон байгуулһан ухаан бодолой тэдэ баялигуудай хуулита ёһоороо саашадаа хүгжэлтэнь болохо ушартай»,— гэжэ В. И. Ленин хэлэнэ.

Соёл болбосоролой революци тухай марксизм-ленинизмын үзэл сурталда түшэглэн, Коммунис партимнай угаа ехэ ажал хүдэлмэри бэелүүлээд, манай орон дотор социалис соёл болбосорол гайхамшагаар бадаруулан хүгжөөһэн байна.

1913 ондо Буряад орондо оройдоол гурбан больница, дүрбэн амбулатори, 33 фельдшерскэ пункт байһан. Тиихэдэ 14 врачууд, 44 фельдшернүүд хүдэлдэг һэн. Иимэ дээрэһээ арад зоной 90 хубиһаа олониинь медицинскэ туһаламжа гээшые юрдөө шэхэ амандаашье дуулаагүй байһан, үхэл зоболон, үбшэн тахалда нэрбэгдэжэ һууһан юм. Илангаяа нилха үхибүүдэй үхэл гэжэ айдаһа хүрэхөөр байгаа бэлэй. Түрэһэн үхибүүдэй 60 хубиинь үендөө хүрэнгүйгөөр бэе барадаг һэн. Энэ ушарһаа буряад зон гээшэ жэлһээ жэлдэ хорожо, гушаад жэл соо, 1897 онһоо 1926 он хүрэтэр 56 мянга шахуу хүнөөр үсөөн болоһон юм.

Революциин урда тээ Буряад нютагта гурбахан библиотекэ (Дээдэ-Үдэдэ, Хяагтада, Баргажанда) байһан. Эдэ библиотекэнүүдэй эгээ томонь Дээдэ Үдын библиотекэ һэн, энэнь миил 3015 номтой аад, 167 уншагшадтай байгаа. Тэрэ сагта Эрхүүгэй болон Забайкалиин губерниудай бүхы һургуулинуудта 3219 буряад үхибүүд һуралсадаг байхадань, 16 мянга шахуу лама хубалзанар арад зоной хүлһэ шуһа һорожо, мунхаг үзэл, мухар һүзэг тараажа байгаа. Хүдөө нютагта гэгээрэлэй гуламта, клуб гээшэ юрдөө үзэгдөөгүй юм.

Совет засагай мандажа байһан үедэ, социализм байгуулха агуу ехэ зорилгын бэелүүлэгдэһэнэй ашаар Россиин бүхы арадуудай, тэрэ тоодо буряад арадай ажабайдал, соёл болбосорол нара, һара мэтэ һалбаран мандаба.

Буряад оромнай мүнөө ямар болоод байнаб? Урдын харанхы гэгдэлтэ байдалһаа юун үлөөб? Тэрэ үеынхиһээ бүри юуншье үлөөгүй гэжэ сэхэ хэлэнэбди. Энэ баталалгаяа тоо баримта, жэшээ гэршэ дээрэ харая.

Совет Буряад орондо мүнөө 900 врач, 200 гаран аптекын хүдэлмэрилэгшэд, медицинын дунда гарай 3500 мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Больница гү, али эмнэлгын бусад пунктгүй нютаг гэжэ байхагүй. Элдэб халдабарита муухай үбшэн, яра шарха гэжэ үгы болонхой. Үхибүүдэй саг бусын үхэл усадхагданхай.

Одоо үедэ манай республика дотор 700 клуб, соёлой байшангууд, 500 гаран библиотекэ, 600 кино, 1000 гаран улаан булан, культбаза гэхэ мэтын соёл гэгээрэлэй гуламтанууд, 3 музей хүдэлнэ. Республиканска 3 газетэ, үйлэдбэриин хүдөө ажахын управленинүүдэй 4 газетэ, завод, колхоз, совхозуудай хэдэн олон газетэнүүд ород, буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэнэ. 300 гаран радиоузел хүдэлнэ. Улаан-Үдын болон хото шадархи аймагуудай ажалшад телецентрһээ дамжуулга харана.

Буряадай АССР болбол хүн зонойгоо үзэг бэшэг мэдэхэ талаар гайхамшагта илалтатай. Мянган хүн дээрэ жэшэжэ абахада, дунда ба дээдэ һургуулида һуралсадаг хүбүүд басагадайгаа тоогоор манай республика эгээ түрүү капиталис оронуудые холо ахижа гараһан байна. Жэшээлхэдэ, 1959 оной январиин 15-да болоһон хүн зоной бэшэлгын ёһоор, Буряадай АССР-эй 10.000 хүн бүхэндэ 81,4 студентнүүд хүртэнэ, тиихэдэ Францида оройдоо 40, Италида — 34, Баруун Германида — 31 байха юм.

Манай республика 4 дээдэ һургуулинуудтай, 15 дунда тусхай һургуулинуудтай, тэдээндэ 12 мянганһаа үлүү хүнүүд һуралсана. Совет засагай үедэхи гайхамшагта илалтануудай нэгэниинь гэхэдэ, эрдэм шэнжэлэлгын ургалта, хэдэн мянган оюунтан интеллигенциин хүмүүжэл мүн. Ганса манай республика дотор 500 гаран эрдэмтэд шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэнэ, тэрэ тоодо эрдэмэй 200 шахуу докторнууд ба кандидадууд байха юм. Буряадай литература ба искусствын амжалтанууд бүхы орон соогоо, бүхы дэлхэйдэшье гэхэдэ болохо, али мэдээжэ болонхой.

XIX зуунай һүүл багта Англиин аяншан эрдэмтэ Диксон гэдэг манай эндэ ябаһанайгаа һүүлээр иигэжэ бэшэһэн юм: «Мүльһэтэ һайхан Забайкалье—дэлхэйн түбһөө хэдэн мянган километр холо даа. Нишэ юрдөө Европын цивилизаци Шекспир, Диккенс, Бальзак, Пушкин хэзээшье хүрэжэ ерэхэгүй ха даа». Теэд «дэлхэйн түбэй» соёл болбосорол манай эндэ хүрэжэ ерэхэһээ байтагай, тэрэ «түбэй» соёлһоо холо бидэ урда гаранхайбди. Коммунис партиин, Совет засагай аша туһаар, манайда соёл болбосоролой эгээ үндэр дээдэ хүгжэлтэ хангагдаа. Шекспир, Шиллер, Пушкин, Толстой гэдэгүүдые, тэдэнэй гоё һайхан зохёолнуудые мэдэхэгүй буряад гэжэ хэр олдохо ааб даа! Манай Ленинэй орденто оперо балетэй театр дэлхэйн классигуудай зохёолнуудые табижа, арад зондоо бэлэглэнэ. Томо томо манай артистнуудай нэрэ соло Африка, Ази, Европын город, хотодо мэдээжэ. СССР-эй Арадай артист һасаран Линховоин, РСФСР-эй арадай артист Лариса Сахьянова ба бусад манай арадай нэрэ хүндые үргэжэ, арадаа нэрлүүлжэ, суурхуулжа ябадагынь хэн мэдэхэгүй бэлэй.

Буряадай литература ба искусствын, бүхыдөө соёл болбосоролойнь үндэр ехэ амжалтанууд 1959 ондо Москва городто болоһон литература ба искусствын декадын үедэ бүхы оронойгоо, бүхы дэлхэйн үмэнэ харуулагдаа һэн.

Зай иигээд байхада, соёл болбосоролой агууехэ революциин түүхэтэ амжалта туйлалтануудые Буряад ороной жэшээ дээрэ тодоруулжа харабабди.

Манай орон дотор соёл болбосорол, эрдэм ухаанай хүгжэлтын орьёлой оройень бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон хэмэл одонуудай ниидэлгэ, юртэмсын хогоосон худар совет патриодууд Юрий Гагарин, Герман Титовой зүрхэтэ ниидэлгэнүүд гэршэлжэ харуулна.

Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулжа байһан үедэ мүнөө манай ороной соёл болбосоролой бүри батүргэн хүгжэлтэ хангагдаха юм. Энэ хүгжэлтэнь коммунис соёл болбосорол зохёон байгуулха түүхэтэ хэрэгтэ зорюлагдана.

Ц. ӨЧИРОВ.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

Агитаторай блокнодой ээлжээтэ номер

КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда, агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ 14-дэхи номер буряад хэлэн дээрэ хэблэлһээ гараба.

Энэ номер **«Манай ороной түмэр замай хүгжэлтэ»** гэһэн Улаан-Үдын түмэр замай отделениин начальник нүхэр В. Рыбинскиин бэшэгээр нээгдэнэ. Мүн эндэ манай ороной түмэр замай хүгжэлтые харуулһан һонирхолтой тоо, баримтанууд толилогдоо.

Августын 12-то үнгэрэгдэхэ барилгашадай һайндэрые угтуулан КПСС-эй обкомой промышленно-транспортна таһагые даагшын орлогшо нүхэр М. Кандабаевай **«Шэнэ барилганууд»** гэһэн гаршагтай статья хэблэгдэнхэй.

«Эдээнһээ жэшээ абагты!» гэһэн гаршаг доро үнгэрһэн хахад жэлэй туршада амжалта туйлаһан түрүү ажахынууд нэрлэгдэнэ.

«Шууд түргэн дэбжэлтын зам дээрэ» гэһэн гаршаг доро Буряадай АССР-эй түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргэлтын дүнгүүд харуулагдана.

Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Гроссман **«Тэжээл бэлэдхэлгэдэ—гол анхарал»** гэһэн бэшэг толилоо.

Тус номерто «Баруун Ириан» тухай тайлбари үгтөө, мүн август һарада хөөрэлдөө хэхэ жэшээтэ темэнүүд хэблэгдэбэ.

МАЛЫЕ ШАДАМАРААР БЭЛШЭ...

Ноёхоной түрүү малшан Б. Эрдын... малаа һайнаар адуулжа, шэгнүүры... хоног бүридэ 1000—1140 граммаар нэ...

Бадмажап Эрдынеев сэрэгэй албанһаа табигдажа ерэһэнһээ—1954 онһоо эхилээд мал ажал дээрэ хүдэлжэ байнхай. Ажал хүдэлмэридөө абьяастайгаар хандадаг энэ нүхэрнай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойнгоо правлени, партийна организациин зүгһөө хэдэн удаа грамота, шан абаһан, аймагай болон республикын выставкэдэ хабаадаһан байха.

Мүнөө нүхэр Эрдынеев мал адуулагшаар ажаллажа байнхай. Энэ хүдэлмэридэ гурбадахи жэлээ ажаллана. Үрзанда жэлдэ зуугаад буруу хашарагуудые даажа абаад, нэгэшье толгой гарзада оруулангүй, үбэлэй үедэ шэгнүүрыень хоногой 500—600 граммаар нэмээжэ ондо оруулаа һэн. Харууһалдаг малынь гүрэндэ тушаагдахадаа булта тарганаар сэгнэгдэһэн байгаа.

1961 ондо тэрэнэй гүүртэдэ 111 толгой залуу мал даалгагдажа үгтэбэ. Зунай һар... та хашарагуудынь толг... риин сүүдхэдэ 1120... граммаар нэмээгдээ. Т... Бадмажап Эрдынеев ... мянган түхэригэй олзо... ниитынгээ ажахыда ор... байха юм. Мүнөө үедэ ... дэнь 100 гаран буруу, ... рагууд адуулагдана. И... рада тэдэнэйнь шэгнүү... —1140 граммаар нэм... Мал адуулагшадай дун... гэрһэн мүрысөөндэ түр... ри эзэлжэ, Сэлэнгынгэ... дотор суурхаба.

Хайшан гээд иимэ ... та туйланаб гэхэдэ: тэ... даг малаа илангаяа ... сагта ногоо элбэгтэй б... ридэ адуулжа тарга... Иигэжэ адуулагдаһан ... хашарагууд үбэлжэлгы... туража зүдэрэнгүй он... дог ха юм. Мүнөө гүүр... малдаа үбһэ сабшажа... хай.

С. Билик...

Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ажахын тоосоондо ороһон Бүтэд Банзаракцаевагай хонишодой бригада энэ жэлдэ 100 эхэ хониноо 98 хурьга түлжүүлээ. Тус бригадада 6 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэр мүнөө өөһэдынгөө хүсөөр үбһэеэ сабшана, сомоно, хонидой үрэжүүлгые эмхитэйгээр ... гэнэ. Энэ жэлдэ үбһэ ... ургаса һайн, хурьгад ... һарын нэгэн болотор 40... грамм татахань лабтай.
Зураг дээрэ: бригад... шүүн Цырен-Дулма Б... хонидоо адуулжа ябана.
С. БАЛДУЕВАЙ ф...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной августын 8.

ГОРОХЫН УРГАСЫЕ ГЭЭЛТЭГҮЙГӨӨР ХУРЯАЯ

Республикын колхоз, совхозуудта хамта 10,7 мянган гектарта горох таригданхай. Тэрэниие ...н түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хуряаха гээшэ эгээл шухала зорилго. ■ Горохын ургаса ...ярлан хадаха, хуряаха машина техникые зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ.

☆ ☆

Хаhа сагтань лэ хуряаха

...ШУУР. (Телефоноор абтаба). ...ондо аймагай колхоз, сов... хамта дээрээ 921 гектарта ...холисогүй шахуугаар, амяа... ...ринхай.

...дотор түрүүшынхеэ горох ...ээр таригдаа бшуу. Эгээл ...ээ ургасаяа гээлтэ хоролто... ...хаhа сагтань hайнаар ху... ...абахын тулада ажахы бүхэн ...оролдолго гаргана. Гэхэтэй ...горох холисогүйгөөр таряад, ...йнгээ ургасые амяарлан хада... ...уряаха талаар олонхи колхоз, ...уудней дүй дүршэл багатай ... Тиибэшье мүнөө бүхы ажа... ...д горохын ургаса хуряажа ...н түрүүшын үдэрhөө муу бэ... ...дүн харуулна.

...ээр горохын ургаса сабшаад, ...р хумижа, баал болгон гар... тухеэрэлгэтэй косилкануудые ...лдээд, hайнаар тааруулан хүдэлгэнэ. Жэшээлхэдэ, Бага-Куналей тосхоной «Победа» колхозой дүршэлтэй механизатор В. Архипов тракторайнгаа косилкын бүхы түхеэрэлгэ, оньhые тон hайнаар тааруулжа табяад, нэгэшье hаадгүй хүдэлгэжэ, 3 үдэр соо 25 гектар горохын ургаса эрхим шанартайгаар сабшаа. Эндэхин 50 гектар горохоёо ойрын үдэрнүүдтэ амяарлан хадажа дүүргэхэнь, тиигээд түрүүшээр сабшагдаhан ургасаяа суглуулан сохижо эхилхэ юм.

Мүн Бэшүүрэй совхозойхид 400 гектарта горох тариhан аад, тэрэнээ хадажа эхилhээр хэды хонобо. hаяар бусадшье совхоз колхозууд горохын ургаса хуряалгада жэгдэрэн орохонь.

А. Смолин,
КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой секретарь.

...үйсэд бэлэн болонхойбди

...ртиин ЦК-гай мартын ...умэй түүхэтэ шиидхэбэ... ...удые бэелүүлэн, манай ...ойхид энэ жэлдэ газар ...лангай хубааралгые шэ... ...үб гуримаар эмхидхээ. ...жэл совхознай 600 гек... ...горох холисогүйгөөр, ...ынь таряа юм. Тэрээн... ...дна, кукуруза, саахарай ...о, тэжээлэй бобы гэхэ ...ургамалнууд урда ур... ...аа ехээр таригдаа.

...эйшье мэдэhээр горох ...ынхеэ иимэ ехэ газар... ...ярынь таряад, hайнаар ...лжа, гээлтэгүйгөөр ху... ...гээшэ тон ехэ удхаша... ...болоно. Юуб гэхэдэ, ...ээ ургаша тэрэниие гол ...элдэб орооhото урга... ...удтай холижо таряад, ...ар, гээлтэ хоролтогүй... ...уряажа бирадаггүй бай... ...й. Тиигээдшье урда жэл... ...манай эндэ горох ехэ ...та таридаггүй байhамнай ... Тиимэhээ байгша ондо ...нгоо ургаса хаhа саг... ...гээлтэ хоролтогүйгөөр ...жа абаха хэрэгтэ гол ан... ...лаа хандуулнабди.

...а жэлнүүдтэ горохые он... ...ургамалнуудтай холижо ...адаа, тэрэнэйнгээ урга... ...рын косилкаар сабшаад, ... тармуураар тармахада... ...тон ехэ гээлтэ гаргадаг ...Теэд тэрэнэй ургасые хай... ...гээд гээлтэгүйгөөр, хаhа ...нь, сэбэрээр хуряажа ...а гээшэб?

...ска областиин Льговско ...ионно станциинхидай ...эгээр горохын ургаса ...аад, баал болгохо тү... ...ргэтэй косилкануудые ...а хуряалгада олоор хэ... ...эхэ гэжэ шиидээбди. Му... ...удалдажа абтаhан, мүн ...ымнай тааруулжа тү... ...эн 10 косилка түгэс бэлэн болгогдоhон байна. Косилка бүхэндэ 60 гектар хүртэхэ болоно. Тэрээнhээ газаа тээ горохын хуряалгада лафетнэ жаткануудые хүдэлгөөд туршаха hанаатайбди. Хэрбээ трактораа hаадгүй түргэн ябуулжа, косилка, жатка бүхэнөөр үдэртөө 8—10 гектар сабшаад байбал, бүхы ургасаяа 4—5 хоногто «хүлhөөнь буулгажа», гурба-дүрбэн үдэр соо хэбтүүлээд, комбайнаар суглуулан сохижо эхилхэбди. Хабар тарихадаа газараа hайнаар борнойлжо жэгдэлhэнэймнай ашаар таряалангай нюруу яhала тэгшэ, косилкада ехэ hаад хэхэгүй.

Энэ жэлдэ горохын ургасашье муу бэшээр гараа. Дундуур абажа үзэхэдэ, га бүриhөө 10—12 центнер ороохон абтаха гэжэ хүлеэгдэнэ. Бидэ горохынгоо ургасада нэмэлтэ тэжээл (аммиагай селитрэ) hайса оруулаа hэмди. Мүн тарихадаа, гектар бүриин 2,2—2,3 центнер үрэhэ хаяабди. Эдэ бүгэдын ашаар горохымнай ургаса нилээд үсхэнөөр, жэгдэ hайнаар гараа.

hаянай косилкануудаа хүдэлгэн, хайшан гээд баал hайнаар гаргахаб гэжэ туршажа байнабди. Иигээд хэдэхэн үдэрhөө горохын буурсагуудай доогуурхиинь бага зэргэ шаралжа, досоогоо монсогор хатуу эдеэтэй болохолоорнь хадажа захалхамнай. Ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа, эрхим шанартай үрэhэ элбэгээр бэлдээд, ерэхэ жэлдэ горох бүри ехээр тарижа, hайнаар ургуулха зорилготойбди.

В. Хальбаев,
Түнхэнэй аймагай
Саянанай совхозой главна
зоотехник.

hүүлэй үедэ заводууднай горох хуряаха тусхай машина яhала олоор гаргадаг болонхой. Теэд гансахан жэлэй туршада бүхы колхоз, совхозуудые тиимэ машинаар гүйсэд хангаха аргагүй байhаниинь мэдээжэ. Тиимэhээ ажахынуудта бии байhан машина техникые зүбөөр хэрэглэжэ, горохын ургаса хуряаха шухала болоно.

ГОРОХ ЯМАР МАШИНААР ХУРЯАХАДА hАЙН БЭ?

(Алтайн хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын институдайхидай дүй дүршэлhөө)

Манай институдайхид горох хуряахын тула элдэб түхэлэй косилка, комбайнуудые хүдэлгэжэ туршаhан байха. Хэнэйшье мэдэhээр Сибирьтэ гол түлэб газар дээхэнүүр таража ургадаг «Капитал», «Урожайный II-I» гэхэ мэтэ сортын горох тариграгдаг. Тэрэнэй ургасые сабшажа, хуряажа абахань нилээд бэрхэтэй.

Нёдондо институдай туршалгын ажахын таряалан дээрэ хэбтэнгеэр ургадаг сортын горох бобы, викэтэй холижо таригдаhан байгаа. Тэндэhээмнай гектарай дунда зэргээр 18—20 центнер ургаса гараа. Горохынгоо ургасые сабшаад, «ГПТ-14» түхэлэй тракторна тармууараар хуряагаад туршаабди. Мүн «КП-4,0» культиваторта тусхай түхеэрэлгэ хэжэ, тэрээгээрээ горох хуряагаадшье үзөөбди. Тэрэшэлэн тракторта шагталаад, үбhэ, hолоомо, суглуулдаг «ВНХ-3,0» гэжэ түхеэрэлгэ, ороохото-бобово ургамалнуудые хуряадаг «ЖНУ-3,2» түхэлэй жатка, мүн «К-2,1» түхэлэй тракторна косилка гэхэ мэтые хэрэглэжэшье туршаhан байнабди.

Тракторай тармууараар хуряахада, горохын ургасын нилээд ехэнь газартаа үлэжэ, 80—86 процентнь гээлтэдэ ороно. Тиихэдэ «ВНХ-3,0» волокушаар хуряахада, горохын набша намаа шүдэнүүдтэнь ехээр орёолдоод, баhал горьтой гээлтэ болоо hэн.

Тусгаар тааруулжа түхеэрhэн «КП-4,0» гэжэ культиваторшье горох хуряахада баhал таарамжагүй байшоо. Ороохото-бобово ургамал хуряадаг «ЖНУ-3,4» жатка ябуулхадамнайшье горохын ургасые доогуур, узуураарнь сабшажа шадахагүй байба. Харин Льговско селекционно станциинхидай жэшээгээр горохын ургасые доогуур сабшаад, хойноо суглуулан баал болгожо гаргадаг тусхай түхеэрэлгэтэй «К-2,1» түхэлэй тракторай косилка бултанhаань hайн үрэ дүн харуулаа. Тиигэбшье тэрээндэ баhал зарим тэды хубилалта хэхэ хэрэгтэй болоо hэн. Юуб гэхэдэ, косилкын хоёр хюрөөе ёhоор тааруулжа, шэнээр тодхонгүй сабшабал, гектарай 77,7 килограмм хүрэтэр гээлтэ гарадаг байха юм.

Тиигэжэ шэнээр тааруулhан хюрөөтэй косилкаар халаан соо дунда зэргээр 7—8 гектарта горох баал болгожо, амяарлан хадаха арга олдоо. Гээлтэшье ехэ гарахаяа болёо. Харин урда тээнь хюрөө тааруулан табяагүй байхадаа, үдэртөө миил 3,5—4 гектар сабшадаг hэмди. Мүн хюрөөнүүдыень шэнээр тааруулан тодхоhоной ашаар трактораа түргэнөөр, час соо 10 километр ябуулжа, хадахадашье зохистой болоо. Яахадааб гэхэдэ, түргэн ябажа сабшахада горохын ургасын баал ехээр, нэгэ жэгдээр, хоорондоо дүтэ дүтэшье хаягдадаг байна.

Горох, бобы гэхэ мэтэ ургамалнуудые амяарлан хадаха, хуряажа сохихын тула хэдэн ондоо түхэлэй комбайнууд туршагдаа. Тэдээн сооhоо «СК-3» түхэлэй комбайнуудаар hайн ургасатай горох хуряажа болохо байhаниинь элирүүлэгдээ. Эдэ бүгэдэhөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, Сибириин эрхэ байдалда горохын ургаса амяарлан хадахын тула Льговско станциинхидай жэшээгээр тааруулан түхеэрэгдэhэн тракторай косилка ургэнөөр хэрэглэхэ шухала. Харин тэрээгээр гаргагдаhан баалые «СК-3», «СК-4» комбайнаар суглуулжа сохиходо таарамжатай.

П. Моншин,
Алтайн научно-шэнжэлэлгын
институдай механизаци болон
электрификациин таhагые даагша.
Н. Сильченко,
тэжээл үйлэдбэрилгын
таhагай ахалагша научна
сотрудник.

«Совхозное производство» гэжэ журналай 1962 оной 6-най номерhоо абтаба.

☆

—Иимэ хоёр агрегат үдэр соо 15—15 гектарта горох амяарлан хадана,—гэжэ эндэхи ажахын директор С. С. Автушенко хэлэнэ.

Мүн эндэ хоёр мүрэй баалые дабхасуулан нэгэн болгожо суглуулдаг түхеэрэлгэтэй косилка харуулагдаа. Тэрэнь юуб гэхэдэ, табан гонзогор түмэрнүүдые хоорондонь забhартайгаар зэргэлүүлжэ хадаад, тэдэнэйнгээ нэгэ үзүүрые өөдэнь годиилгон хитарууланхай. Тракторай хүдэлхэдэ хоёр косилкын түрүүшынхинь баал гаргангүй ургасаяа миил унагаагаад ябана. Тэрэндэнь баал гаргаха түхеэрэлгэ хэгдээгүй. Харин хойто тээчь ябаhан тусхай түхеэрэлгэтэй косилкань хоёр мүрэй ногоо суглуулжа, нэгэ баал болгоно.

Мүн эндэ «ЖН-3» түхэлэй бобово ургамал хуряадаг жаткаар горох хуряахада таарамжатай гэжэ элирүүлэгдээ. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай Гашейн заhабарилгын түбэй мастерскойдо хэгдэhэн тусхай түхеэрэлгэтэй «К-2,1», «К-2» түхэлэй косилкануудаар горохын ургаса хадажа харуулагдаа. Илангаяа тус мастерскойнхидой тааруулжа тодхоhон «К-2,1» түхэлэй 2 косилка холбоhон агрегат ехэ бүтээсэтэй байба. Юуб гэхэдэ, нэгэ тракторта хоёр косилка шагталхада ажалайнь бүгээсэ hураггүй дээшэлнэ, алмалта, арьбалалташье hайса хэгдэхэ байна.

ТҮРГЭНӨӨР, ШАНАРТАЙГААР

Горохын ургасые хайшан гэжэ, ямар болзорто хадажа хуряагаа hаа, гээлтэ хоролтогүйгөөр абтаха гээшэб гэhэн асуудал ажахы бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, механизаторнуудай hанаа сэдьхэлые эзэлнэ.

Тиимэhээ энэ жэлдэ колхоз, совхозууднай горохын ургасые машина техникын хүсөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха зорилго табинхай. Олонхи ажахынуудта мүнөө «К-2,1», «КСХ-2,1» гэхэ мэтэ тусхай түхеэрэлгэтэй тракторай косилканууд олон болонхой.

Теэд эдэ машина, түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэжэ эхилхынгээ урда тэдэниие hайса шалгажа, туршажа үзэхэ хэрэгтэй ха юм. Хэрбээ тэдэ машинануудта элдэб дутагдалнууд гү, али хүсэд тааруулагдаагүй оньhон түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдэй бии байгаа hаань тэдэниие дары усадхаха хэрэгтэй.

Эгээл эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула hаяшаг Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай инженер, агрономууд Ивалгын туршалгын-жэшээтэ ажахын таряалан дээрэ суглараhан байгаа. Нэн түрүүн энэ семинарта хабаадагшад горохын ургасые амяарлан хадажа, баал болгохо тусхай түхеэрэлгэтэй косилкануудые шагталhан «МТЗ-50» түхэлэй түргэн ябадалтай 2 тракторай хүдэлхые ехэтэ hонирхон харагдаа.

Тэдэнэр үнгын сэсэгээр бүрхөөгдэhэн үргэн ехэ хүжэ ногоон таряалангай захаар hэтэ сохин ороно. Агрегадууд байраhаа хүдэлhөөр бушуу түргэн ябажа, буржагар үдхэн ургасатай горохын эшэнүүдые узууараарнь хирган гэдэргэнь хаяжа, мухаралдуулан, зурытар баал болгоно. Тракторнуудай хойноhоо гүйгөөдшье хүсэхөөр бэшэ, юрэдөөл час соо 14—15 километр ябана хэбэртэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын туршалгын-жэшээтэ ажахыда горохын ургаса амяарлан хадажа, баал болгон гаргаха түхеэрэлгэтэй косилка ажаллажа ябана.
В. ЗОРКИНОЙ фото.

Сабшагдаhан ургасые хуряахын тула «СК-3» түхэлэй комбайн хүдэлгэгдэжэ туршагдаа. Тэрэнэй подборщик мушхаржа унаhан баалые «хомхойгоор залгин хото руугаа» оруулна хэбэртэй. Сэбэрээршье абана. Нэгэ ойро зуура ябаад, комбайн байлгагдаба. Семинарта хабаадагшад бункер соонь сохигдожо суглараhан горохын ороохо гар соогоо абажа анхаралтайгаар хаpанад. Энэншье ойлгосотой. Абтаhан ороохон бултаараа гэмтээгүй, монсогор зандаа байха ёhотой ха юм.

Комбайнай барабанда ороохоной хахара бутара сохюулхагүйн тула Ивалгын туршалгын-жэшээтэ ажахынхид тэрэнэйнгээ эрьелдэсые нэгэ бага үсөөн, удааншаг болгожо үгөө. Мүн горохын ургасын гээлтэдэ орохогүйн тула хедэрэй налуу таладань тусгаар hарабша хээ. Тиихэдэ транспортёрой голдо ногоо ургамалай орёолдохогүйн тула дүрбэн зуруд резинэ хаданхай.

Тиигэжэ ажахы бүхэн горохын ургасые гээлтэгүйгөөр, түргэн болзорто, hайн шанартайгаар хуряахын түлөө үнэн зүрхэнhөө оролдожо байна.

В. Алешина.

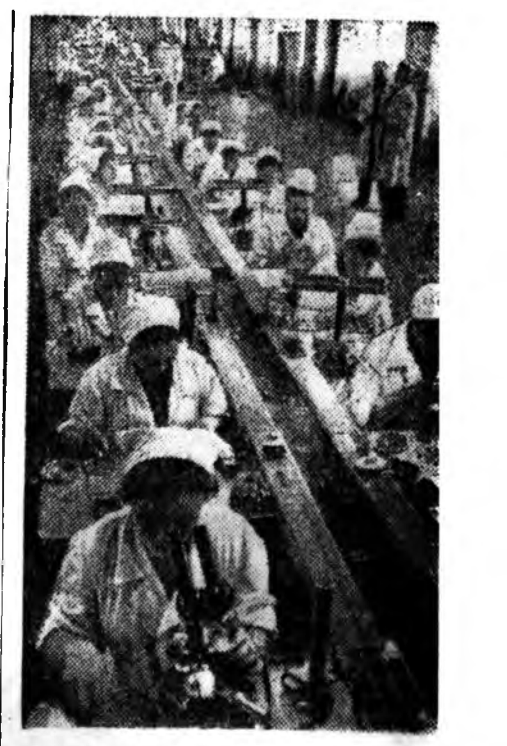

ЧУВАШАЙ АССР. Электрохэмжэлгын приборнуудай Чебоксарска туршалгын-жэшээтэ завод Советскэ Союзда анха түрүүн нэгэн адли түхэлэй электрохэмжэлгын приборнуудые ухаалан зохёогоо. Заводой конструкторнууд арматургүй пластмассануудые прибор бүтээлгэдэ анха түрүүн хэрэглэжэ шадаhан байна. Энээнhээнь экономическа hайн үрэ дүн гараа. Мүнөө жэлдэ заводой коллектив хэдэн зуун мянган иимэ приборнуудые бүтээжэ гаргаха юм. Зураг дээрэ: 10-хи цех соо магнитно-электрическэ приборнуудые хабсаргадаг конвейер.

ТАСС-ай фотохронико.

Шаралдайн колхоздо

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Мухар-Шэбэрэй аймагай Шаралдайн сельсовэдэй «Забайкалец» колхоздо барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Гансахан үнгэрhэн жэл арба гаран шэнэ гэр ашаглалгада үгтөө. Мүнөө колхозой түб Шаралдай тосхондо шэнэ гостиница баригдажа байна. Мүн тиихэдэ гурбадахи комплексно бригадынь түб —Хүhөөтэдэ шэнэ клуб бодхоогдожо байнхай.

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭТЭН

Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө мүрысэгшэдэй тоо улам олошорно. Энэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ гол түлэб комсомолшууд болон залуушуул жагсана. ВЛКСМ-эй гэшүүд Елена Богомазова, Аграфена Овчинникова, трактористнар Петр Родионов, Валерий Титов гэгшэд коммунис ажалай ударнигууд болонхой.

Бүри hаяхан хонишон Иван Фетисов тугалшан Александра Соловьева гэгшэдтэ мүн лэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

ШУХАЛА АСУУДАЛ

Тээсгэн партийна комитедэй ээлжээтэ заседани болоожо, тэрээн дээрэ ажахын шухала асуудалнуудай нэгэн—хонидой үрэжүүлгэдэ бэлэдхэл тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ шухала асуудалаар колхозой главна зоотехник нүхэр Драган элидхээ. hүүлээрнь хонишод, зооветмэргэжэлтэд үгэ хэлэжэ үнэтэ дурадхал, hанамжануудые оруулаа.

900—1000 ГРАММААР НЭМЭЭНЭ

Зулгы hайхан зунай бэлшээриие шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, адууhа малаа эрхимээр таргалуулжа байhан малшад эндэ олон юм. Тэдэнэй дундаhаа малшад М. Богомазов В. Будников гэгшэд онсо шалгарна. Тэдэнэр даажа абаhан хашараг буруунуудаа хоног бүри 900—1000 граммаар нэмээжэ олоной дунда эрхимлэжэ ябаhаар.

ЭДЭБХИТЭЙ ҮБГЭД

Шаралдайн колхознигууд үбгэн залуугүй тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадана. Илангаяа ехэ эдэбхи үүсхэл үбгэд гаргана. Хоёрдохи комплексно бригадынхидай дунда пенсионернүүд Иннокентий Михайлович Маковеев, Терентий Петрович Павлуцкий гэгшэд хүндэтэй болонхой. Эдэнэр хажуур дабтахатаяа хамта үбhэ hурилэлгэдэ хабаададаг.

И. Очорон.

...ОДУКЦИИН ӨӨРЫН ҮНЫЕ ХЯМДАРУУЛХА

...СС-эй XXII съездын ...хэбэринүүд соо ажахын ...бэрилгые hайжаруулха ...тэ ехэ анхарал хандуу... ...ан байна. Общественын ...уhада эгээл бага гарга... ...эжэ, эгээл hайн үрэ дүн ...ха гээшэ ажахын бай... ...лтын гол хуули ёhон бай... ...ргэтэй гэжэ съездын ...хэбэринүүд соо заагдан... Энэ хуули ёhые хайшан ...бэелүүлхэб гэхэдэ, нэн ...н ажахын хүтэлбэрилэг... ...ажахын экономикын ...ал hайнаар шудалха бо... Тингэхэ мүртөө продук... ...лэдбэрилхэ гүрэнэй тү... ...ямаршье аргаар дүүргэ... ...олдохогүй, харин ажал ...hайса мэдэжэ, тон ба... ...аргашатайгаар эрхим ...анартай продукци гра... ...оо гаргахые оролдохо ... Имагтал энэ зорилго ...и өөрын үные хямда... ...тэмсэлэй гол үндэhэ ...лоожо үгэхэ зэргэтэй. ...ышленна предприя... ...дбэрилдэг продук... ...рын үные хямдаруул... ...эгээн түрүүн юунhээ ...байhанаа мэдэхэ шу... ...эн түрүүн үйлэдбэриин ...олон гаргашануудые ...олгохын түлөө тэмсэхэ ...эй. Ямар тиимэ гарга... ...д бии юм гээд тодорхой... ...арабал, предприяти бү... ...рэнэй түсэб дүүргэхэдээ ...эд, түлишэ, электро... ...хуушарhан түхеэрэлгэнүүдээ заhабарилгада, хүдэлмэришэдэй салин хүлhэндэ гээд ехэ мүнгэ гаргашалдаг байна. Эдэ бүхы гаргашануудые урид хараалагдаhан хэмhээнь үлүү гаргабал, предприяти заатагүй экономическа гарза хохидолдо орохо бшуу.

Предприятиин үйлэдбэридэ байhан бүхы арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглээд, дээрэ дурсагдаhан гаргашануудые бага болгохо, продукциин өөрын үные хямдаруулха аргаар түйлагдадаг байна. Тиимэhээ промышленна продукциин өөрын үнэ хадаа предприятиин эд хэрэгсэл бүтээн гаргалга ба тэрэнээ хэрэглэгшэдтэнь хүргэхэ хүрэтэр гараhан бүхы гаргашыень мүнгэн дээрэ харуулдаг формо болоно.

Ушар иимэhээ ямаршье предприятиин продукциин өөрын үнэ сэнгэй хэмжээгээр ажахынь ямараар хүтэлбэрилэгдэжэ байhаниие тодоор харуулжа болоно.

Манай Улаан-Үдын модоной заводой хүдэлмэришэдэй дунда продукциин өөрын үные хямдаруулхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлэгдэhээр үнихэнэй. Хүдэлмэришэдэйнь урда табигдаhан зорилгын ямараар бэелүүлэгдэжэ байhаниие тодорхойлхын тула үйлэдбэриинь гол гаргашануудые элирүүлэн хараха хэрэгтэй. Модо хюрөөдэдэг үйлэдбэритэй энэ предприятида продукциинь өөрын үнэ, түүхэй эдэй сэн, хүдэлмэришэдэй салин хүлhэн, электроэнерги ба транспортын гаргашаhаа бүридэдэг. Эдэ дүрбэн зүйлэй гаргашада заводой хүдэлмэришэд гол анхаралаа хандуулна.

hүүлэй хэдэн жэлэй туршада заводоймнай гол цехүүд ажахын тоосоондо орон хүдэлмэрилнэ. Тиигэжэ үдэр бүхэндэ валовой продукци үйлэдбэрилын, түүхэй эд гаргашалгын, продукциин шанарай сортын дүн наринаар тоологдодог байха юм. Үдэр бүри хэгдэдэг иимэ тоо бүридхэл бригада, халаан бүхэнэй хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэхэ арга олгоhон байна. Энэ ушарта цех бүхэнэй коллектив халаанайнгаа нормые заатагүй дүүргэхын тула үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые хэрэглэхые оролдодог байгаа.

Гэбэшье продукциин өөрын үные ямараар хямдаржа байhаниие хэншье мэдэхэгүй байна. Юуб гэхэдэ, заводой бухгалтери hарын дүүрэhэн хойно продукциин өөрын үнэ сэнгээр тоо бүридхэл гаргадаг ха юм. Теэд бүридхэлынь гаража ерэхэдээ хүдэлмэришэдэй hанаhан, хүлеэhэндэ хүрэдэггүй hэн. Хангалтагүй үрэ дүнгэй гарахада, заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, мүн хүтэлбэрилэгшэд промышленна предприятиин экономико муугаар мэдэнэбди гэhэн тобшолол өөhэдөө хэхэ баатай болоо hэн.

Заводоймнай партийна организаци энээниие хараадаа абажа, предприятиингаа инженерно-техническэ бүхы хүдэлмэрилэгшэдые, алба хаагшадые тодорхой экономико шудалха кружогой hуралсалда хабаадуулха гэhэн шиидхэбэри абаа. Тэрэ hуралсал эхилhээр жэлhээ дээшэ болоо. Энэ hуралсалай аша үрэтэй байhаниинь харагдажа захалаа. Мүнөө завод дотор продукциин өөрын үнэ үдэр бүхэндэ гаргагдадаг болонхой. Тоо бүридхэлые иимээр табяад байхадаа үйлэдбэриин али участогта ямар арга боломжын бии байhаниие элирхэйлхэ, тэрэниие хайшан гээд ашаглаха хэрэгтэй байhаниинь тодоржо үгэдэг.

Предприятиингаа экономико мэдэдэг болохо талаар иимэ алхам хээд байхадаа мэргэжэлтэднай улам урмашажа, бүри ехээр эдэбхи үүсхэл гаргадаг болоо. Тиигэжэ үйлэдбэрилэгдэдэг продукци бүхэнэйнгөө шанарые хараада абан, шэнэ нормо ба ажалай түлөөhэн зохёогдоhон байна. Жэшээнь, хюрөөдэгдэhэн хабтагайнуудые соортолон илгаха талмай дээрэ хүдэлэгшэдэй ажалай түлөөhэн заатагүй продукциин шанарhаа дулдыдадаг болонхой. Иимэ гуримай тогтоогдохолоор хүдэлмэришэн бүхэн hайн шанартай хюрөөдэмэл модо гаргахые оролдоно. Мүнөө эндэ голодоhон гарахаяа оройдоо болижо, үлүү гаргаша хэхэ ушар усадхагдаа.

Продукциин өөрын үные хямдаруулха асуудалаар партийна организациин тусхай суглаан үнгэргэгдэжэ, тэндэ хэдэ хэдэн үнэтэ дурадхал оруулагдаhан, шухала хэмжээнүүд хараалагдаа бэлэй. Тиин заводоймнай үйлэдбэриин гол участок—модо хюрөөдэдэг цехтэ электроэнергиhээ эхилээд бүхы гаргашань тон наринаар тоологдодог болоо. Цех бүхэндэ счётчик тодхогдожо, халаан бүхэнэй hүүлдэ электроэнергиин гаргаша тоологдоно. Энэ хиналтын ашаар байгша оной түрүүшын хахад соо 48 мянган киловатт-час электроэнерги арьбилагдаа.

hүүлэй хэдэн жэлэй туршада продукциин өөрын үные хямдаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэhэнэй hүүлдэ нэгэ кубометр хюрөөдэгдэмэл модоной өөрын үные тодорхойлон, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаhан хэмжээ абаха аргатай болообди. Тус асуудалые шиидхэлгээр хэгдэhэн бүхы хүдэлмэриие иимэ тоо баримтануудаар харуулжа болоно: 1959 ондо нэгэ хүдэлмэришэмнай жэл соо 4330 түхэригэй, 1960 ондо—4480, 1961 ондо—4977 түхэригэй продукци гаргаа. Байгша ондо нэгэ хүдэлмэришэндэ 5016 түхэригэй продукци гаргахаар түсэблэгдэнхэй. Тиихэдэ нэгэ кубометр хюрөөдэмэл модоной өөрын үнэ 1960 ондо 18 түх. 71 мүнгэнhөө 1961 ондо 18 түх. 43 мүнгэ хүрэтэр хямдаруулагдаа.

Модо хюрөөдэдэг үйлэдбэритэй бусад предприятинуудта продукциин өөрынь үнэ манайхиhаа hураггүй дээгүүр гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь 1961 ондо Клюевскын модоной заводой 1 кубометр продукциин өөрынь үнэ аяар 25 түх. 28 мүнгэ, Онохойн комбинадта—23 түх. 51 мүнгэ, Байгалай модоной базада—25 түх. 26 мүнгэтэ болоhон байна.

Эдэ тоо баримтанууд дээрэhээ харахада, манай заводой хүдэлмэришэд Буряадай совнархозой модо болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудай дунда эгээл хямда сэнтэй продукци гаргадаг болоhон байна. Иимэ амжалта түйлаhанайнгаа түлөө нёдондо жэлдэ совнархозой модо бэлэдхэлэй ба модо болбосоруулгын промышленностиин управлениин предприятинуудай дунда нёдондо жэлдэ 3 дахин, 1962 ондо 1 дахин социалис мүрысөөндэ илажа гараабди. Түйлаhан эдэ амжалтануудаараа заводоймнай хүдэлмэришэд hанаагаа амарнагүй. Саашадаа үйлэдбэриингөө бүхы арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэжэ, түүхэтэ долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байна.

Д. Аюшеев,
Улаан-Үдын модоной
заводой түсэблэлгын
таhагые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Багратионово флешь гэжэ алдаршаһан бэхилэлгын зүүн заха харуулагдана. Тус бэхилэлгэ Бородиногой хажууда оршодог Семеновское гэжэ тосхонһоо баруун урдахана байдаг юм.
ТАСС-ай фотохронико.

М. Ю. ЛЕРМОНТОВ.

БОРОДИНО

— Үбгэн, хэлыш: түймэрөөр шатаад юундэ
Үгтөө һэм бэ Москва хари хүндэ.
Хэлыш бидэндэ мүнөө.
Огсом зэбүүн тулалдаан болоо һэн гэнэл.
Омогорхон Оросной тэрэ үдэрые нэрлэнэл.
Манай зэбсэгэй алдар сүүе үргэнэл —
Мартагдашагүй Бородино!

— Мүн даа, хүүгэд: тэрэ сагаймнай үетэн
Мүнөөнэй бэшэ! — Эрэлхэг дорюун зүрхэтэн,
Баатар тамиртан байгаал.
Тэдэнэйш үсөөниинь амиды бусаал гэртээ...
Тэнүүл француза Москва хотоёо хэтэдээ
Булимтаруулха үгыл һэмди, юрэдөө,—
Бурхан бурууга ар заяагаал!

Удаан саг соо урмагүй сухаряа һэмди,
Ушараата дайгаа хүлеэжэ сухэрөө һэмди.
Уурлажа эхилээ зомнай:
«Үбэлэй байрада унтахаа эдэшни зэһээ гү,
Удамаршаднай унаса тулахаа зүрхэсээ гү,
Дайсанай хубсаһа бү хэгзэлэг гээ гү
Дабтамалород жадамнай?»

Арай гэжэл үргэн тала олдобо.
Арьяатанда хүсэеэ харуулмаар добо.
Айлдан хүрэжэл ерэг даа!
Манай гараар бэхилһэн редүүт бодоо.
Маргаашаниинь нээхэдэмнай нюдөө,
Үнинэй хүлеэһэн француузуднай одоол
Үй түмөөрөө харагдаа.

Ухэр буудаа һомыень ябталан шаагааб,
Үбсүү бэеэрэнь дайсанаа сэхэ шагаагааб,
Байза, шолмо, хүлеэ!
Уулзаялши, үзэхэл байхаш, месье,
Улаан шуһаараш будахалди даа мэсэеэ.
Эршэдэн бодожо, хайрлахагүйлди хүсэеэ
Эхэ оронойнгоо түлөө!

Хоёр үдэр соо буудалдажа һүүгаабди.
Хоохон хэрэг! Шүдөө шангаар зуугаабди.
Гурбадахи үдэртөө
Хаа хаанагүй сэрэгшэд гэмэржэ захалаа:
«Картечь һомоёо гаргаха сагнай тулаа!»
Тиимһээршье һүни буужа, манине халхалаа
Манан хара үбэртөө.

Лафедэй хажууда хэбтэхэдэмни дууража:
Лабынь хэлэбэл, үүрэй сайтар дуулажа,
Француз шууяал, сэнгэлэн.
Манайхин тиихэдэ шэмээгүй хоноо, ажалтай:
Малгайгаа нэгэн сэбэрлэжэ зобонолтай.
Нүгөөдэнь жадаяа хурсадхана, сухалтай,
Һахалайнгаа үзүүр шэмхэлэн.

Огторгойн туяаран гэрэлтэмсээр гэнтэ,
Оболзосо һууриһаа хүдэлбэ булта —
Жаданууд ялалзан жагсаал!
Эсэгэдли һэн полковнигнай бидэнээрээ.
Эзэн хаандаа үнэншэ албатан — бэеэрээ.
Унашоол тэрэмнай, урагшаа тэгүүлһэн хэбээрээ,
Улаан зүрхэнниинь зогсоол.

Ами табихынгаа урда бидэндээ хандаал:
— Арадамнай, хүбүүд, Москва толорһон
зандаал.
Үхэелши бултадаа эндэ!
Үһөөтэ зэбсэг юунэй түлөө зүүгээ юмди?» —
— Үхэхэбди гэһэн үгэеэ үгөө һэмди,
Үнэншэ үгэеэ мүхэдгүй дүүргээ һэмди
Бородиногой тулалдаанда!

Үзэхые үзөөбди! Хүхэбтэр утаа һэтэлэн,
Үүлэн хара дайсад, атыса дүтэлэн,
Редүүдтэмнай халдаа.
Бамбагар һүүлтэ драгун сэрэгэйнь морид,
Баһа тиихэдэ — улаанууд саанаһаань, эрид,
Баран манай урдуур һубарин түреэд,
Бахархалдан гарабал даа:

Хараһан гээшэһайт таанар иимэ байлдаа!
Хара утаан соо тугууд, намиран, шуумайлдаа:
Хариинхидта абуулнагүй.
Картечь шиигинаа, булад зэбсэг ханхинаа,
Хатан һэлмэтэй гарнууд эсэхээ һанаа,
Уула шэнгеэр үхэһэн бэенүүд унаа —
Урагшань һомо ябуулнагүй.

Ородой мэсын нугардаггүй хабатайе,
Огсом бидэнэй гараар сабшадаг дайе
Одоол, француз, мэдэ!
Газарай доһолхонь — манай зүрхэн шэнгил даа,
Гал дүлэн соо — хүнүүд, морид хашасалдаа,
Үхэр буунууд утаар татан үлилдаа
Үлэн шононууд мэтэ...

Үдэшэ болобо. Хамаагүй бидэнэр үшөө
Үглөө үүрээр бухиндаата хүсөө
Туршахаар бэлэн үлэлэйбди.
Баруунһаа ерээшэд нилээд сохюулаа хаяа:
Барбаан дэлдэн, дайта газараа хаяа,
Тиихэдэнь бидэнэр, хүргаа даран, шархаяа,
Нүхэдөө тооложо орлолойбди.

Мүн даа, хүүгэд: тэрэ сагайшни үетэн —
Мүнөөнэй бэшэ! — Эрэлхэг дорюун зүрхэтэн,
Баатар тамиртан байгаал.
Тэдэнэйш үсөөниинь амиды бусаал гэртээ...
Тэнүүл дайсанда Москва хотоёо хэтэдээ
Булимтаруулха үгыл һэмди, юрэдөө,—
Бурхан бурууга ар заяагаал!

Н. Дамдинов оршуулба.

ЗУЛГЫ ЗОХИД ЗУНАЙ ҮЕДЭ

Үүрэг тосхон. Баргажанай совхозой түб болоһон энэ тосхондо хүрөө һаатнай үйлсэ гудамжадань сүлөөтэй, зайжа ябаһан нэгэшье хүниие харахань бэрхэтэй, хон-жэн. Мүнөө эндэхид ниитынгээ малда элбэг тэжээл бэлэдхэжэ абахын, таряа хуряалгын машина, техникэ заһабарилхын хойноһоо оролдон унаһан малгайгаа абаха забдагүй, нарата үдэрнүүдые һамбаашалан ажал хүдэлмэрээ хэжэ байна ха юм.

Совхозой һууринай тэг дунда түбхинэһэн арба нэгэн жэлэй Үүрэгэй һургуулида һуралсагшадшье баһал сүлөөгүйхэн булта даал ажал тээшэ хамаг хүсэ шадалаа элсүүлэлсэжэ байдаг.

— Манай һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад үйлэдбэри дээрэ ажаллажа дүршэлтэй болохын хойноһоо оролдодог юм. Тиимэһээ һурагша бүхэн сүлөөтэйл сагтаа һургуулиин хараалһан түсэбэй ёһоор ажал, хүдэлмэри хэжэ һурана,—гэжэ тус һургуулиин үйлэдбэриин бригадые ударидадаг багша Анна Абрамовна Молодцова хөөрэнэ.

Нээрээшье тус һургуулиин һурагшад хабарһаа хойшо совхозой али нэгэ һалбари дээрэ ажаллажа, аха нүхэдэйнгөө дүршэлдэ һуралсажа ябана. Эдэнэрэй ажал, хүдэлмэри хэлсэхэдээ совхоздо хэды ехэ туһаламжа үзүүлнэ гээшэб. Жэшээнь, хабарай тарилгын халуун үе абаад үзэе. Тиихэдэ совхоздо хабарай паар хахалалга дээрэ трактористын туһалагша дуталдаад байба.

— Танай һургуулиһаа прицепщик болохоор хүбүүдые эльгээхыетнай хүлеэнэбди, хүдэлхэ хүмнай үсөөдэшөөд байна,—гэжэ хабар нэгэтэ директор нүхэр Малыгин тус һургуули руу хонходобо ха.

Һургуулиин һурагшад энэ мэдээсэл дууламсаараа «намайе, намайе прицепщигээр» гэлдэхэ хүбүүд олон байгаа һэн. Тэрэ үдэрһөө хойшо ахалагша классай һурагшад Гаськов Миша, Трофимов Виктор, Баранов Александр, Шелковников Валерий, Саган Анатолий гэгшэд трактор жолоодон, хабарай тарилгын үедэ ээлжээ ээлжээгээр ажаллахаар тараан ажалай бригадада эльгээгдэһэн байгаа. Дурсагдагша нүхэднай үдэрынь һургуулидаа һуралсажа ябаад, совхозойнгоо таряа тарилсаһан, газарынь элдүүрилэлсэһэн байна. Совхозой дирекци, партком, комсомолой организаци залуу хүбүүдэйнгээ зоригтой шуумараар ажаллаһые тэмдэглэн баяр баясхалан хүргөөд, ВЛКСМ-эй райкомой магтаалай грамота, шан барюулһан байгаа. Мүнөө эдэнэрнай үбһэ хуряалгын звено бүхэндэ тараагдаад, совхозой гол ажал—косилкашад, һүри хаягшадаар ажаллажа ябанхай.

Нүгөөдэ — бага наһанай үхибүүд хаана, ямар ажалда хабаадуулагдана хаб?

—7-8 классай һурагшад нэгэ бүлэг болоод, һургуулиингаа дэргэдэ таригдаһан үрэ-жэмэстэ саад, сэсэрлигээ харууһалжа, яблоко, ранеткын баян ургаса хуряажа абахаар эрмэлзэнхэй,—гэжэ Анна Абрамовна омогорхоно.

Эдэнэрнай һургуулиингаа газаа элдэб янзын хүдэлмэри хэжэ һурахынгаа хажуугаар, совхозой огород дээрэ ошожо хартаабха, капуста, үгэрсын ногоо түүлсэнэ, уһалалсана. Мүн эдэ һурагшадай хүсөөр ехэхэн тооной набшаһата тэжээл совхоздо бэлэдхэгдээд байна.

Ингэжэ шадал зэргээрээ ажал хүдэлмэри хэжэ, түрэл совхоздоо туһалалсажа байгшадта ажалдаа амжалта түйлахыень юрөөгөөд, коммунизмын үедэ ажаһуухаар бэеэ зэһэгты гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Т. Бадмаин.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1962 оной августын 8.

Хилын саанаһаа

ВФДМ-эй Ассамблей Варшавада болохонь

ВАРШАВА, августын 6. (ТАСС). Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин VI бүхэдэлхэйн ассамблей августын 10-һаа 16 хүрэтэр Варшавада болохонь гэжэ ПАП агентство мэдээсэнэ.

ВФДМ-эй гэшүүн 200 гаран организациие түлөөлһэн делегадууд зуу гаран оронһоо ерэжэ, ассамблейдэ хабаадаха юм. Федерацида ородоггүй хэдэн организацинууд, тусхайлбал, олон ороной залуушуулай социалистическэ болон социал-демократическа организацинууд ассамблейдэ ерэхые мүн лэ уригдаа. Варшавадахи ассамблей хадаа дэлхэйн залуушуулай түлөөлэлгэ ехэтэй хурал болохо байна.

—+++—

Алжирай национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой гэшүүд уялгануудаа хубаарилба

ПАРИЖ, августын 6. (ТАСС). Мүнөө үедэ Алжирай ниислэлдэ байһан национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой зургаан гэшүүдэй хоорондоо уялгануудаа хубаарилһан тухай политбюрогой коммюнике үсэгэлдэр үдэшэ тэндэ толилогдоо гэжэ Франс Пресс агентство Алжирһаа дамжуулна.

Политбюрогой гэшүүдэй уялгануудаа хубаарилһанай ёһоор, Бен Белла хадаа Эвианска хэлсээнүүдэй ёһоор байгуулагдаһан саг зуурын гүйсэдхэхэ органтой дотоодын политикые тааруугаар бэелүүлхэ асуудал эрхилхэ байна. Мухаммед Хидер секретариадые, информаци болон мүнгэн сангай хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ юм. Бен Алла сэрэгэй хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ, Битат — партиин организацинуудые, национальна бүлэгүүдые, Мухаммед Будиаф — национальна хүтэлбэриин болон гадаадын политикын асуудалнуудые, Мухаммед Саид — гэгээрэлэй болон элүүрые хамгаалгын асуудалнуудые эрхилхэ болоо.

—●●+●●—

Тэмсэл үргэлжэлһөөр

ДЖАКАРТА, августын 6. (ТАСС). Индонезиин патриодууд болон Баруун Ирианай хүн зон Индонезиин энэ газар нютагые Голландиин колонизаторнуудай эзэрхэлгэһээ сүлөөлхын түлөө тэмсэлые үргэлжэлүүлһээр.

АНТАРА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Баруун Ирианай урда талын хубида байдаг Мерауке гэжэ томо городые партизанууд хүреэлхэ гэжэ байнхай. Факфака гэжэ баһа нэгэ томо город шадар Индонезиин партизануудай болон Голландиин сэрэгүүдэй хоорондо августын 4-дэ тулалдаан болоо. Голландиинхид сухариха баатай болоһон байна. Тэдэнэй зүгһөө 12 хүн алуулаа.

Хүсөөр татагдаһан нютагай хүн зон Голландиин һайн дуранай отряд гэдэгһээ зугадажа партизануудай тала руу ороно.

Голландиин солдадууд Баруун Ирианай хоёр хүниие һаяхан буудажа алаа. Эдэ хүнүүд бүтүү ой соогуур Голландиин отрядые газаршалхадаа, тэрэниие мэхэлһэн байгаа.

Саашадаа элишэлэгдэхэһээ түбэгшээнэ...

ЛОНДОН, августын 5. (ТАСС). Портон-Даундахи сэрэгэй шэнжэлэлгын бактериологическа центртэ Бэкон гэгшын яажа наһа бараһан тухай даб дээрэ хэгдэхэ мүрдэлгэдэ Америкэһээ Англида байдаг аюулгүйе сахиха органуудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаха болоо. Энээн тухай мэдээсэхэдээ «Нью оф уорлд» гэжэ газетэ нигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Бактериологическа зэбсэг бии болгохо талаар Холбоото Штадууд бүхы нюусаяа Англида мэдүүлжэ байдаг юм. Тиимэһээ Америкын засагаархид хадаа энэ талаар шэнэ шэнэ түйлалтанууд тухай мэдээнүүд мэрдэлгын үедэ элиршүүжэ гэжэ түбэгшээнэ. Англиин эрдэмтэд тусгаар ехэ хоротой вирусууд болон бактеринүүдые элирүүлэн оложо, энээн тухайгаа Холбоото Штадуудай сэрэгэй министерствэдэ мэдээсэдэг байгаа. Эдэнэй зарим микроорганизмууд хожомынь Холбоото Штадуудта тон олоор бии болгогдодог байгаа гэжэ газетэ бэшэнэ.

Газетэ саашань нигэжэ заана. Бэкон уушханай милан тахалһаа боложо наһа бараа. Энэ тахалай микроб 300 жэлэй урда тээ Лондоной хүн зониие угаа олоор хюдаһан милан тахалай микробто орходоо һураггүй ехэ аюултай.

Милан тахалай шэнэ түхэлэй микробһоо боложо Бэконой үхэһэн баримтые Портон-Дуандахи научно-шэнжэлэлгын центрэй директор доктор Гендерсон сэхэ бэшээршье һаа, баталан гэршэлһэн байна. Милан тахалһаа һэргылхэ зорилгоор бии байһан вакцина хэрэглэгдэжэ, Бэкондэ тарилга хэгдэһэн байгаа. Харин энэ вакцина үрэ багатай байшоо гэжэ Гендерсон «Обсервер» газетын корреспондентдэ мэдүүлээ.

Бэконтой суг хүдэлжэ байһан 42 хүн бултадаа врачнуудай шанга ажаглалта доро үгтэһэн байна. Солсбери болон Уилтоной районой медицинскэ албанай начальник доктор Лайшем тахалай саашадаа дэлгэрхэ аюул үшөөл бии гэбэ.

Портон-Дуан Эмесбери районой газар дээрэ байдаг юм. Энэ районой хүн зон һүүлэй үедэ айжа, ехээр тэбэдэнэ гээд дурсагдаһан районой нютагай соведэй гэшүүн — советник Андервуд «Ньюс оф уорлд» газетын корреспондентдэ мэдүүлээ.

Портон-Дуандахи бактериологическа центрэй ажал хүдэлмэриие мүрдэхэ тухай парламентын хэдэн гэшүүд — лейбористнууд эрилтэ хээ гэжэ «Рейнольдс ньюс» мэдээсэнэ.

„Ядерна дай һүжэрөөлгэхэгүй“

ТОКИО, августын 6. (ТАСС). Атомна бомбо хаялгаһаа уламжалан наһа барагшадай дурасхаалые хүндэлэн ёһололого Хиросима городой эб найрамдалай парк соо мүнөөдэр болоо. 17 жэлэй саада тээ эндэ Америкын атомна бомбо тэһэржэ, 200 мянга гаран хүн нэгэн доро алуулаа һэн.

8 час 15 минутада, атомна бомбын город дээрэ тэһэрһэн сагта, намдуу болоод байһан Хиросимада хонхонуудай абяан дуулдаба. Бултадаа абяа анир гүй болоод байба. Наһа барагшадай памятнигай дэргэдэ городой мэр Хаман бомбын хаягдахада үбшэн болоһон аад, мүнөө жэлдэ наһа барагшадай списогые нэмэжэ табиба. Хиросимада болоһон ушарые дахяад тохёолдуулхагүйе, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряалгахые уряалһан эб найрамдалай декларациие ёһолоолдо хабаадаһан 30 мянган хүнэй үмэнэ тэрэ уншаа. «Бүхы дэлхэйн хүнүүдэй һанал нэгэдэлгэдэ үндэһэлэн, ядерна зэбсэг хүсэдөөр хорюулхыень, ядерна дай һүжэрөөлгэхэгүйень бүхы арадууд болон гүрэнүүдые бидэнэр ехээр уряалнабди» гэжэ деклараци соо хэлэгдэнэ.

Хиросимын сэлмэг огторгойдо хэдэн зуун гулабхаанууд ниидэн гараба. Энэ хадаа хиросимынхидай, Японой бүхы арадай эб найрамдалые хүсэн эрмэлзэдэг байһанай һүлдэ тэмдэг болоно.

Хиросимада наһа барагшадай дурасхаалда зорюулагдаһан ёһололнууд Токиодо, ороной бусад городуудта мүн лэ болоо.

Залуушуулай Бүхэдэлхэйн VIII фестиваль хаагдаба

ХЕЛЬСИНКИ, августын 7. (ТАСС-эй тусхай корр). Залуушуулай үзэгдөөгүй ехэ, угаа шухала удхашанартай уулзалга Хельсинкидэ боложо дүүрэбэ. Городой Хиеталахти болон Хаканиеми гэжэ хоёр талмай дээрэһээ понедельнигэй үдэшэ залуушуулай хуралда хабаадагшадай баярай жагсаал эхилээ. 18 мянга гаран эдир залуу хүбүүд, басагад национальна костюмуудаа үмдөөд, эб найрамдал болон уласхоорондын һанал нэгэдэлгэ хангахые, буу зэбсэг хуряахые, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхые уряалһан лозунгнуудые бариад, Худалдаа наймаанай талмай тээшэ ошоо. Тэндэһээ нэгэ колоннодо тэдэнэр хамтараад, фестиваль хаалгын ёһололой болохо Кайвопуйсто парк тээшэ ошоо.

Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин президент Пьеро Пьералли эстрада дээрэ гараба. Дэлхэйн бүхы залуушуулда залуушуулай болон студентнүүдэй Хельсинкидэ болоһон бүхэдэлхэйн VIII фестивальда хабаадагшадай хандалгые тэрэ уншаа.

Бүхы делегацинуудай тугуудые баригшад сцена дээрэ суглараа. Баяр ёһололой намдуухан оршон байдалда фестивалиин туг аалиханаар буулгагдаа.

Залуушуулай болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн VIII фестиваль Хельсинкидэ боложо дүүрэбэ. Эндэ арбан үдэрэй турша соо байгшад хании халуун, угаа ехэ уулзалгые хэзээдэшье мартахагүй.

Баруун-Урда Африка гэжэ газар нютагые Урда-Африкын республика хүсөөрөө гартаа барижа байдаг юм. Тэндэ үндэһэ яһанай илгаа гаргадаг зэрлиг муухай «хуулинууд» болон «гуримууд» тогтоогдонхой. Городой газаа талада негрнүүдэй байха Кататура гэжэ нэрэтэй тусхай городто бултыень зөөлгэхэ гэһэн захиралтые Баруун-Урда Африкын захиргаанай түб бологшо Виндухука городой негр зонууд буруушаана. Зураг дээрэ: буруушаалгын демонстраци. «Кататура хадаа түрмэтэй адли» гэжэ плаката дээрэнь бэшэгдэнхэй. Хэдэн олон демонстрантнуудые полицинхид арестовалаа.
АП-гэй-ТАСС-ай фото.

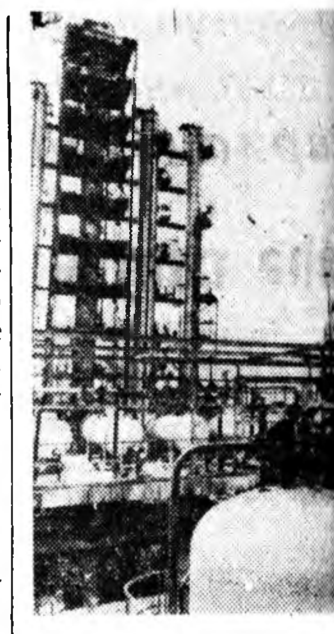

РУМЫНИИН АРАДАЙ [РЕС]ПУБЛИКА. **Арадай засаг[ай] тоһонһоо хойшо орон дотор[...] ческэ прмышленность ехээр [...]жөө. Хэдэн промышленна предприятинууд баригдаа. [...]скэ Союзай туһаламжаар [...]тидэ баригдаһан холимол [...]гай комбинат һайса оньһо[...]лагдаһан, автомадаар зэбсэ[...]һэн байна. Зураг дээрэ: хо[...] каучугай Онештскэ комбинат**
Аджерпрессэй-ТАСС-ай

Буу зэбсэг бүгэд[э] ниитээрээ хуряахы[е] уряална

ТОКИО, августы[н] (ТАСС). Ядерна дайнда [...] гүүсэн атомна, водородн[...] сэг хорихын түлөө Я[...] ниислэл Токиодо боложо[...] һан уласхоорондын най[...] хи конференци мүнөөдэ[р] дэлмэрээ дүүргэбэ. Я[...] зэбсэг дары хорихын [...] буу зэбсэг бүгэдэ нии[...] хүсэдөөр хуряахын түлө[...] сэхые уряалан бүхы да[...] арадуудта конференци [...] даа.

—+—

Национальна ол[...] доходынь урган[...]

БУХАРЕСТ, августы[н] (ТАСС). Румыниин [...] нальна доход 1938 оно[й] сасуулбал гурба үлүү[...] хин ехэ болоо. 1960 онд[о] мышленностьһаа нацио[...] доходто ороһон хуб[...] 1938 ондо ороной ор[...] бүхы национальна до[...] шэнээн болоһон байна.

—+—

Шэнэ хорото [...]

БАРУУН БЕРЛИН, [августы]тын 6. (ТАСС). Өөрын[...] лые хангаха талаар [...] эй правительствын хэ[...] нүүдые абаһаар августын [...] жэл гүйсэхэнь. Энээнтэй [...] рамдуулан, хорото зор[...] хэмжээнүүдые абаха гэ[...] руун Берлинэй сенат хар[...] Энээндэ хабаадалсахын [...] да ФРГ-гэй президент [...] Баруун Берлиндэ дахяа [...] хэ гэжэ байна. Любке [...] Берлиндэ августын 10-д[...] жэ, эндэ 8 хонохо һа[...] гээд «Телеграф» газетэ [...] сэнэ.

Берег Слоновой Кости гэжэ республика

(ТАЙЛБАРИ)

Бэеэ даанхай байдалтай болоһоор хоёрдохи жэлэйнгээ ойе Берег Слоновой Кости гэжэ республика августын 7-до тэмдэглэбэ.

Берег Слоновой Кости—Баруун Африкадахи бэеэ даанхай гүрэн юм. Тэрэ Либери, Гвиней, Мали, Верхняя Вольта болон Ганатай нэгэ хилэтэй.

Энэ орон 388 мянган дүрбэлжэн километр газартай, зонойнь тоо 3.088 мянган хүн болодог. Орон дотор жара шахуу угсаатан бии юм. Тэдэнэй эгээн томонуудайнь тоодо Малинке, Бамбара, Бауле болон бусад ороно. Абиджан город ороной ниислэлынь болоно.

Берег Слоновой Кости олон удаан жэлэй туршада Франциин колони байһан юм. Франциин нэгэдэл дотор Берег Слоновой Кости автономито республика болоо гэжэ 1958 ондо соносхогдоһон байгаа. Национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй ашаар Берег Слоновой Кости 1960 ондо бэеэ даанхай байдалтай болоо.

Ороной эк[...]кын гол һал[...] хүдөө ажахы болон[...] рег Слоновой Кости [...] абалгаар дэлхэй дээр[э] бадахи һуури, какао аб[...] табадахи һуури эзэлнэ. [...]ной газар нютаг ашагт[...] тамалнуудаар баян юм. [...]маз ехээр малтан а[...] Марганецын руда, ал[...]лон зэдэй үурхайнууд [...]лагдадаг. Гэбэшье [...] экономикодо харин, [...]лэб, Франциин капит[...] һуури эзэлдэг.

Берег Слоновой К[ости] зонхилхы демократическ[...]тиин түлөөлэгшэ Фели[кс] Уаньи республикын [пре]зидент юм. Тэрэ прав[...]вые толгойлогшын, [...] хэрэгүүдэй министрын [...]лые нэгэн доро даалса[...]ли гаргаха засаг Наци[...] суглаан эрхилдэг. Дем[ократи]ческа партиин генерал[ьна сек]ретарь Филип Ясе э[...]лаанай түрүүлэгшэ юм. (Т[АСС])

Редакторай ор[...]
М. Н. ШИ[...]

Манай адрес, телефону[уд]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. [...]ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора 32-74, ответ. секретаря — 27-37, отделов партийной жи[зни] пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского [строи]тельства — 47-59, промышленности, транспорта, информ[ации] 35-14, культуры, литературы и искусства — 34-05, [писем] и рабселькоров — 40 49, отдел переводов и корректо[ров] — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугор[одных] переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства ку[льтуры] Бурятской АССР.

Н00944. Зак. № 3[...]